

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1903. Andra Kammaren. N:o 16.

Lördagen den 21 februari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 14 innevarande februari.

§ 2.

Herr statsrådet m. m. *C. von Friesen* aflemnade Kungl. Maj:ts propositioner till Riksdagen:

med förslag till ecklesiastik boställsordning;
med förslag till förordning om ecklesiastika byggnadslånekassor;

angående inrättande af ett nytt stift m. m.;
med förslag till lag om ändrad lydelse af §§ 2 och 5 i förordningen den 16 november 1863 angående allmänt kyrkomöte och till lag om ändrad lydelse af § 3 i lagen den 26 oktober 1883 angående tillsättning af prästerliga tjänster; och
angående pension för teckningsläraren *J. Nehrman*.

De kungl. propositionerna bordlades.

§ 3.

Herr talmannen tillkännagaf, att herr *A. A. W. Lund* anmält, att han af sjukdom vore förhindrad att bevista dagens sammanträde.

§ 4.

Föredrogos, men bordlades åter lagutskottets utlåtanden n:is 20, 21 och 22.

§ 5.

Lagutskottets härefter föredragna utlåtande n:r 17, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Konungen angående ändring af 17 kap. 11 § handelsbalken, blef af kammaren godkändt.

§ 6.

Härefter företogs till afgörande statsutskottets utlåtande n:r 7, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjätte hufvudtitel, innefattande anslagen till civildepartementet.

Punkten 1.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 2.

Ang. höjning
af anslaget
till aflöning åt
exekutions-
betjäningen i
Stockholm.

Kungl. Maj:t hade föreslagit Riksdagen medgifva, att det under anslagstiteln »Öfverståthållareämbetet» uppförda ordinarie anslag å 12,200 kronor till aflöning åt exekutionsbetjäningen i Stockholm måtte höjas med 4,200 kronor, eller till 16,400 kronor.

Utskottet hemställde, att Kungl. Maj:ts förevarande framställning icke måtte af Riksdagen bifallas.

Vid punkten hade fogats reservation af herrar *Chr. Lundeberg, A. G. L. Billing, N. Fosser, I. Wijk, friherre J. T. Gripenstedt, F. E. Pettersson, H. P. P. Tamm, K. E. Bohnstedt, grefve Ph. Klingspor, friherre N. A. H. Palmstierna, E. Fränckel* och grefve *K. A. Posse*, hvilka ansett utskottet hafva bort hemställa, att Riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande framställning, medgifva, att det under anslagstiteln »Öfverståthållareämbetet» uppförda ordinarie anslag å 12,200 kronor till aflöning åt exekutionsbetjäningen i Stockholm måtte höjas med 4,200 kronor, eller till 16,400 kronor.

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, yttrade:

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet Westring: Herr talman! Mina herrar! Uti den nu föredragna punkten har Kungl. Maj:t begärt förhöjning med 4.200 kronor af det anslag, som nu är beviljadt till aflöning åt exekutionsbetjäningen i Stockholm. Statsutskottets majoritet, bestående af ledamöterna från denna kammare, har emellertid icke lämnat denna framställning sitt understöd. Såvidt af statsutskottets betänkande framgår, har det dock icke förekommit någon anmärkning mot behovet af här ifrågasatta ökning af exekutionsbetjänarnas antal eller mot de löneförmåner, som för dem äro föreslagna. Här föreligger en tvistefråga af mera principiell natur, nämligen frågan, huruvida det tillkommer staten eller Stockholms stad att bekosta denna anslagsökning.

Denna fråga är ganska gammal. Statsutskottet har kunnat åberopa, att redan Rikets Ständer vid 1850—1851 årens riksdag af-

slogo en framställning om ökad anslag till öfverståthållareämbetets kansli under åberopande däraf, att »det åläge städerna i allmänhet att bestrida de kostnader, som vore förknippade med exekutionsväsendet därstädes, men att sådant oakadt Stockholms stad af statsverket åtnjöte betydligt bidrag för detta ändamål». Hade Riksdagen alltjämt intagit den ståndpunkt, som framgår af det nu omförmälda beslutet, hade det icke varit mycket att undra på, att statsutskottet nu icke vill vara med om den ifrågasatta förhöjningen af anslaget. Detta är dock ingalunda fallet. Redan vid riksdagen 1856—1858 förelåg ånyo en framställning från Kungl. Maj:t om anslag till öfverståthållareämbetets kansli, och alldeles i öfverensstämmelse med hvad i Kungl. Maj:ts proposition till den Riksdagen uttalats, förklarade då Ständerna, att det visserligen åläge städerna i allmänhet att bestrida de kostnader, som vore förenade med exekutionsväsendet därstädes, men att, då Stockholms stad vore att betrakta såsom ett särskildt län, och aflöningen för den hos dess öfverstyrelse anställda personal dittills städse varit af statsmedel bekostad, Rikets Ständer funnit något tvifvel icke böra uppstå om statens åliggande att, därest aflöningen befundes otillräcklig, ytterligare anslå de medel, som till densammans förbättrande erfordrades. Det begärda anslaget beviljades, och sedermera förhöjdes anslaget ytterligare vid riksdagen 1862—1863. Vid riksdagen 1865—1866 afslogs visserligen en begärd förhöjning, men sådan beviljades däremot ytterligare vid 1872 års riksdag, och därefter hafva dyrtidstillägg beviljats vid riksdagarna 1874—1878. År 1880 förekom åter frågan om ny organisation af hela personalen vid öfverståthållareämbetets kansli och däribland äfven frågan om anslag åt exekutionsbetjäningen. Man begärde då för detta ändamål ett anslag af 12,200 kronor, detsamma som i gällande stat är upptaget. Då hade Riksdagen emellertid ånyo börjat blifva tveksam, huruvida det åläge statsverket att bekosta aflöningen för exekutionsbetjänarna, och Riksdagen beslöt därför att uppföra det för deras aflöning afsedda anslaget af 12,200 kronor på extra stat, under uttalande af den uppfattningen, att det behöfdes en utredning af frågan, huruvida åliggandet att aflöna exekutionsbetjäningen i Stockholm tillkomme staten eller staden. Sedermera kvarstod anslaget på extra stat alltjämt intill 1885 års riksdag. Då framlade Kungl. Maj:t för Riksdagen en utredning, verkställd af en särskild därtill förordnad person. Af denna utredning framgick, att alltsedan 1600-talet statsverket ensamt bekostat aflöningen för exekutionsbetjäningen. Och detta förhållande ansåg man hafva föranledts däraf, att då landtregeringen ordnades år 1634, Stockholms stad betraktades såsom ett län för sig och till följd däraf exekutionsärendena i Stockholm icke såsom i andra städer ställdes under den af staden aflönade magistraten, utan öfverlämnades åt öfverståthållareämbetet, för hvars aflöning det tillkom staten att, liksom i fråga om öfriga länsstyrelser, bära tungan.

Med åberopande af denna utredning föreslog Kungl. Maj:t anslagets återförande på ordinarie stat. När statsutskottet utlät sig

Ang. höjning af anslaget till aflöning åt exekutionsbetjäningen i Stockholm.

(Forts.)

*Ang. höjning
af anslaget
till aflöning åt
exekutions-
betjäningen i
Stockholm.*

(Forts.)

öfver denna Kungl. Maj:ts framställning, godkände utskottet utan förbehåll den af Kungl. Maj:t uttalade uppfattningen, att det på grund af dessa historiska förhållanden åläge statsverket att bestrida exekutionsbetjäntes i Stockholm aflöning, och detta af utskottet enhälligt gjorda uttalande blef likaledes enhälligt af båda kamrarna godkänt.

Efter detta rent principiella uttalande af Riksdagen hade man kunnat förmoda, att statsverkets skyldighet att bekosta exekutionsbetjäntes aflöning icke vidare skulle ifrågasättas. Så har emellertid icke blifvit förhållandet. Ty då, efter det att på de sista åren ett alltmer tilltagande behof att få flera exekutionsbetjänte anställda yppat sig, Kungl. Maj:t till 1900 års Riksdag ingick med en framställning att, för berörda ändamål, det till exekutionsbetjäntes aflöning utgående anslaget måtte ökas, blef denna framställning efter gemensam votering af Riksdagen afslagen, i enlighet med den uppfattning, som härvid hystes af Andra Kamraren, hvilken då, liksom statsutskottet nu, ville häfda den ståndpunkten, att det icke tillkom statsverket att bekosta aflöning åt exekutionsbetjänte. Som emellertid behofvet af ökning utaf ifrågavarande anslag var ovillkorligt och trängande, vände sig öfverståthållareämbetet då till Stockholms stadsfullmäktige med hemställan, att dessa måtte bevilja den begärda anslagsförhöjningen; men med åberopande af Riksdagens år 1885 gjorda uttalande afslogo stadsfullmäktige denna framställning.

Där stod nu öfverståthållareämbetet. Behofvet af en anslagsökning var sedan länge erkänd, men hvarken staten eller staden ville tillsläppa de därför nödiga medlen. Öfverståthållareämbetet har därför nu gjort en förnyad framställning i ämnet. Och med hänsyn till det trängande behofvet af en ökning uti exekutionsbetjäntes antal och till innebörden i Riksdagens år 1885 gjorda uttalande i frågan har jag, och Kungl. Maj:t med mig, ansett, att frågan ännu en gång borde underställas Riksdagens pröfning.

Riksdagens år 1885 fattade beslut tror jag nämligen för min del icke kunna fränkännas en verklig principiell innebörd. Det framhölls väl under den diskussion, som vid 1900 års riksdag yppade sig uti förevarande fråga, att det då — år 1885 — endast varit fråga om att på ordinarie stat uppföra det sedan gammalt utgående extra anslaget af 12,200 kronor till exekutionsbetjäntes aflöning. Nej, så var det enligt min mening icke; 1885 års beslut hade för visso en annan innebörd. Efter en särskild, genomgående undersökning hade det befunnits, att statsverket under mer än 200 års tid i sin helhet bekostat aflöningen åt exekutionsbetjänte i Stockholm, och det var med åberopande af denna utredning, som bägge statsmakterna enade sig därom, att det fortfarande skulle åligga staten att aflöna ifrågavarande exekutionsbetjänte. Har nu beslutet en sådan innebörd, så följer väl däraf också, att, när det föreligger ett behof rörande ökning af exekutionsbetjäntes antal eller beloppet af de till dessa utgående aflöningsförmaner, afven detta behof skall tillgodoses af statsverket.

Det är på dessa gunder, som jag icke ansett den förhoppningen alldeles utesluten, att Riksdagen nu, liksom förut tvänne föregående gånger skett, skulle befinnas villig att, med frångående af sitt senaste, år 1900 fattade beslut, återgå till den principiella ställning i denna fråga, som Riksdagen år 1885 fastslog såsom den riktiga.

Ang. höjning af anslaget till aflöning åt exekutionsbetjäningen i Stockholm.

(Forts.)

Herr Segerdahl: Den nu till behandling föreliggande frågan är, såsom herr statsrådet och chefen för kungl. civildepartementet redan framhållit, icke blott en anslagsfråga, den är också en rättsfråga. Såsom anslagsfråga är den obetydlig, men en rättsfråga är aldrig liten, för så vidt det gäller att häfda rätten.

Om Riksdagen icke vill åtaga sig detta anslag, så måste medel anskaffas från annat håll, och det skulle väl då sannolikt blifva Stockholms stad, som finge vidkännas denna utgift. Det är alltså, såsom jag kan se saken, en tvist mellan Riksdagen, eller ännu tills vidare mellan Riksdagens statsutskott och Stockholms stad. Denna tvist bör bedömas som rättsfrågor i allmänhet. Man får se till, huru det förhållande, som föreligger, har uppkommit, huru det fortgått och huru det utvecklats sig. Och endast efter en pröfning af dessa omständigheter kan man inse hvad som bör vara rätt.

Det förhållande, som nu afses, att statsverket skulle aflöna exekutionsbetjäningen i Stockholm, är ett gammalt förhållande, som har sin rot ända från 1600-talet. Det har sin grund ytterst i att Stockholms stad är ett särskildt län. Stockholms stad är i detta fall icke jämställd med andra städer. I andra städer är det magistraten, som handhafver exekutionsväsendet. Men här i Stockholm har magistraten icke att göra med exekutionsväsendet, utan detta handhafves af öfverståthållareämbetet och aflönas af statsverket. Dessa exekutionsbetjante lyda sålunda under öfverståthållareämbetet, och sådant har — såsom herr statsrådet nämnde — förhållandet varit mer än två århundraden. Detta förhållande bör sålunda hafva häfd för sig. Och häfd är något, som i vår rättsordning grundar rätt.

Utvecklingen har också varit sådan, att, när helst det har visat sig behof af ökning i dessa exekutionsbetjantes antal, Riksdagen beviljat därför nödiga medel.

För mig personligen råder icke tvifvel om, hvar det rätta i detta fall ligger. Och om Riksdagen icke skulle vilja böja sig för den uppfattning, som Stockholms stad häfdat för staden, och för den uppfattning, som äfven Kungl. Maj:t i detta fall hyser, så borde dock Riksdagen respektera sig själf. Riksdagen har vid så många tillfällen böjt sig under den principen, att det är Riksdagen, som bör draga försorg om exekutionsväsendet här i Stockholm, att ett par undantagsfall härvid icke böra spela någon roll, allra minst som Riksdagen efteråt, då sådana undantag förekommit, har sagt sitt peccavi, jag har handlat orätt. Så var det vid riksdagen 1856—1858, då Riksdagen, efter att några år förut hafva afslagit

Ang. höjning
af anslaget
till aflöning åt
exekutions-
betjäningen i
Stockholm.

(Forts.)

ett anslag för detta ändamål, sade, såsom herr statsrådet påpekat, att beträffande denna personal »Rikets Ständer funnit något tvifvel icke böra uppstå om statens åliggande att, därest aflöningen befunnes otillräcklig, ytterligare anslå de medel, som till densammas förbättrande erfordrades». Och så var det 1885, när efter den då försiggångna omsorgsfulla och vidlyftiga utredningen Riksdagens statsutskott häfdade den uppfattningen, att uppehållandet af exekutionsväsendet i Stockholm vore en statens angelägenhet, och Riksdagens båda kamrar också utan meningsskiljaktighet anslöto sig till denna åsikt. Bland dem, som då voro med att afgifva statsutskottets utlåtande, finnas ännu personer kvar i kammaren, hvilka nu deltagit i denna frågas förberedande behandling och afstyrkt anslaget. Till dem kan jag ställa frågan: har något tillkommit, som bör föranleda ändring i 1885 års Riksdags uppfattning? Därpå svarar jag själf nej. Statsutskottet åberopar nu precis samma skäl, som 1851 års riksdag åberopade, och dessa skäl ha blifvit ihjälslagna af 1856—1858 års Riksdag och Riksdagen 1885.

Nu säger man, att staten visserligen påtagit sig att ansvara för exekutionsväsendet här i Stockholm, sådant det hittills varit, men därmed följer icke, att staten skall svara för utvecklingen i all framtid. Därpå vill jag svara, att Riksdagen hittills icke bundit sig vid vissa summor, ej heller förbundet sig att svara för vissa tjänster, utan Riksdagen har åtagit sig att *uppehålla en verksamhet*, i sin helhet uppehålla en verksamhet, som är nödvändig för statens ändamål. Och i den mån denna verksamhet måste utvidgas, bör väl då Riksdagen fortfarande svara därför. Riksdagen skulle därvid följa samma principer, som Riksdagen förut tillämpat, då den vid flera tillfällen beviljat löner åt sådana exekutionsbetjante samt löneförhöjningar och dyrtidstillägg åt innehafvarne af sådana befattningar. Allt tyder på, att dessa exekutionsbetjante skola af statsverket aflönas.

Då jag, herr talman, har den uppfattningen, att detta är till hufvudsakligaste delen en rättsfråga och att det icke är Stockholms stad och Kungl. Maj:t, som i detta fall hafva orätt, så tillåter jag mig att yrka bifall till den reservation, som åtföljer statsutskottets utlåtande i denna punkt.

Herr von Krusenstjerna instämde häruti.

Herr Hammarlund: Herr talman! Det har vid behandlingen af denna fråga vid flera tillfällen framhållits, att här vore en tvistefråga mellan staten och Stockholms stad. Och såvidt jag förstod, ställde sig den föregående ärade talaren på samma sida. Jag kan icke dela den uppfattningen. Här föreligger ingen som helst tvistefråga mellan staten och Stockholms stad. Staten — såväl regering som Riksdag — har upprepade gånger tydligt och bestämdt sagt ifrån, att denna sak är ett statens åliggande. Visserligen hafva på grund af Riksdagens afslag framställningar in-

gått från öfverståthållareämbetet till stadsfullmäktige med förfrågan, huruvida stadsfullmäktige ville bidra till det föreliggande statsändamålet. Men stadsfullmäktige hafva därpå alltid svarat, att därtill förefunnnes ingen som helst anledning, då frågan här gällde ett statsändamål och ingenting annat.

Det är sålunda icke här någon tvistefråga mellan stat och kommun. Här är endast fråga, huruvida ett anslag för ett statsändamål skall ökas, på grund af att flera tjänster behöfva inrättas, eller icke. Det tillkommer Riksdagen att bedöma, huruvida härtill förefinnes skäl eller icke.

Ifall Riksdagen säger nej härtill, så skulle, enligt den föregående ärade talarens mening — ifall jag fattade honom rätt — någon annan få träda emellan och bevilja det anslag, som Riksdagen vägrade. Nej, mina herrar, så blir det icke, utan då blir det som det är. Och af den kungliga propositionen framgår, huru det är. Däri visas, att af de mål, som handläggas af exekutionsbetjante, komma år efter år allt flera på balans, så att de icke hinna att i tid fullgöras. Men hvem blir lidande härpå? Icke i allra minsta grad Stockholms stad. Ty dessa exekutionsbetjantes alliggande är att indrifva bötesmedel och framför allt kommunalmedel, som skola tillgodokomma andra kommuner, såsom i Norrland, Småland, Skåne och öfriga delar af vårt land. De, som blifva lidande genom att afslag, blifva dessa kommuner, men icke alls Stockholms stad. Ty, såsom jag redan betonat, detta är en sak, som icke alls berör Stockholms stad.

Jag har här i min hand dels en liggare öfver statsverkets specialutgiftsstat för 1902, dels Stockholms stads utgifts- och inkomststat för innevarande år. Om vi gå till dessa aktstycken, så finna vi hvad som på föreliggande område staten och kommunen hvar för sig utbetala. Från statsverket utgår för öfverståthållareämbetet 47,700 kronor, och i detta anslag ingår 12,200 kronor till aflöning åt exekutionsbetjante i Stockholm. Märk väl, att det är till *aflöning*, icke såsom bidrag till aflöningen, ty här har aldrig någonsin varit fråga om *bidrag* till aflöningen, utan aflöningen har helt och hållet utgått af statsverket. Detta är, som sagdt, 47,700 kronor till öfverståthållareämbetet. Om vi se på de motsvarande utgifterna för ett annat län, t. ex. Östergötlands län, som med hänsyn till folkmängd är icke fullt så stort som Stockholms stad, så finna vi, att statsutgifterna för landshöfding med underlydande uppgå till 133,801 kronor, d. v. s. bortåt 80,000 kronor mera för ett län än för Stockholms stad. Och redan det kan väl vara ett rätt talande skäl för att staten fortfarande, liksom från uråldrig tid varit förhållandet, må utbetala detta anslag.

Gå vi så till Stockholms stads utgiftsstat, så finna vi, att staden bidrager till öfverståthållareämbetet med därunder lydande — hvilket, hvad angår utgifterna för länsstyrelsen, icke är fallet med andra städer i vårt land — med ett belopp af 33,000 kronor, däraf ensamt för stadsfogdarne, som hafva att göra med indrif-

Ang. höjning af anslaget till aflöning åt exekutionsbetjningen i Stockholm.

(Forts.)

Ang. höjning
af anslaget
till aflöning af
exekutions-
betjäningen i
Stockholm.

ningen af stadens uppborädsmedel, med omkring 20,000 kronor. Men dessutom har staden ett särskildt uppborädsverk, för hvilket kostnaderna äro icke mindre än 150,000 kronor. Herrarne finna, att det icke är småsummor, som Stockholms stad har att betala för uppborädsväsendet.

(Forts.)

Då Riksdagen upprepade gånger erkänt, att här är fråga om ett statsändamål, och då det uppdrag, som exekutionsbetjante hafva att utföra, icke alls vidkommer Stockholms stad, så är detta en fråga, som icke rör Stockholms stad. Under sådana förhållanden skall jag, herr talman, icke göra något särskildt yrkande. Då jag anser, att Stockholm icke har vare sig fördel eller skada, om Riksdagen bestämmer sig för det högre eller för det lägre anslaget, skall jag inskränka mig till att göra dessa påpekningar i frågan utan att framställa något yrkande.

Herr Persson i Tällberg: Herr talman! Frågan om dessa exekutionsbetjantes aflöning är en gammal bekant fråga, i hvilken Riksdagen vid olika tillfällen intagit en ovanligt vacklande hållning. Det finnes knappast någon fråga, hvari den ena Riksdagen fattat beslut, som varit så i strid med dem, som andra Riksdagar fattat, och där olika Riksdagars uttalanden varit så diametralt olika.

För min del tror jag, att den förnämsta anledningen till, att dessa exekutionsbetjante kommit att aflönas af staten, är den — hvilket också framgår af den af häradshöfding Bergius verkställda utredningen — att dessa exekutionsbetjante leda sitt ursprung så långt tillbaka som till den tid, då exekutionsväsendet hörde under slottskansliet. Då var det ju helt naturligt, att de tjänstemän, som lydde under slottskansliet, hvilket odisputabelt var en statsinstitution, också måste vara statstjänstemän. År 1720 utkom emellertid en förordning, hvarigenom exekutionsärendena äfven i Stockholm öfverlämnades åt öfverståhållareämbetet. Då följde också dessa exekutionsbetjante med, så vidt som man kan finna af häradshöfdingen Bergius' utredning, och desse exekutionsbetjante, som förut hade funnits under slottskansliet, voro då fyra till antalet samt benämndes »Oppvachtore», som den tidens språkbruk var. Till 1850—51 årens Riksdag framställdes förslag om löneförhöjning åt och ökad antal af exekutionsbetjante. Men denna Riksdag ansåg, att Stockholms stad i likhet med öfriga städer skulle hafva skyldighet att aflöna exekutionsbetjante och afslog följaktligen den då gjorda framställningen. Därefter ingick Kungl. Maj:t till 1856—58 årens Riksdag med en framställning, och denna Riksdag fann för godt att bifalla Kungl. Maj:ts förslag. Sedan inkom återigen Kungl. Maj:t till 1865—66 årens Riksdag, men då intog Riksdagen återigen en annan ståndpunkt och tyckte, att det arbete, som dessa exekutionsbetjante hade att utföra, var af sådan art och beskaffenhet, att det borde åligga Stockholms stad att betala dem.

Sedermera kom Kungl. Maj:t återigen tillbaka, på grund af öfverståhållareämbetets enträgna begäran, till 1872 års Riksdag,

då en löneförhöjning beviljades. Därefter inkom ett ytterligare förslag till Riksdagen år 1880. Men då började Riksdagen blifva mera betänksam och kunde då icke godkänna den gjorda framställningen. Och det var på grund af den Riksdagens beslut, som Kungl. Maj:t anbefalldes öfverståthållareämbetet att verkställa en utredning, huru det egentligen kunde förhålla sig med dessa exekutionsbetjante. Det var i anledning häraf som öfverståthållareämbetet uppdrog åt härads höfding Bergius att verkställa denna utredning, hvilken vi återfinna i den nu föreliggande kungl. propositionen. Denna utredning afsåg mindre att få utrönt arten och beskaffenheten af det arbete, som dessa exekutionsbetjante hade att utföra, utan fastmer att utröna, huru det hade förhållit sig med aflöningen i forna tider. Af denna utredning framgick, att staten har aflönat dessa exekutionsbetjante i alla tider, och däraf drog den Riksdagen den slutsatsen, att det var statens skyldighet att aflöna desse exekutionsbetjante, därför att staten hade aflönat dem förut.

Jag vill visst icke i detta Riksdagens erkännande lägga den betydelsen, att Riksdagen år 1885 skulle hafva erkänt sig skyldig att aflöna huru många som helst. Ty det är att märka, att den Riksdagen uttalade icke på något sätt, att det arbete, som dessa exekutionsbetjante hade att utföra, var af sådan art och beskaffenhet, att de skulle aflönas af staten, utan därför att staten så länge hade aflönat dessa exekutionsbetjante, ansåg Riksdagen sig böra uppföra desamma på ordinarie stat. Det var allt, hvad den Riksdagen åtgjorde. Och såsom herrarne finna, äro dessa exekutionsbetjante, 12 till antalet, uppförda på ordinarie stat, och till dem utgår aflöning af 12,200 kronor. Och ingen af oss har heller ifrågasatt, att icke dessa 12 fortfarande skulle få vara uppförda på ordinarie stat. Men det innebär ingalunda, att vi därmed ha uttalat vår skyldighet att aflöna huru många som helst. En talare på göteborgsbanken sade, att sedan 1885 års Riksdag icke någonting inträffat, som borde ändra Riksdagens uppfattning i denna fråga. Jag ber då att få fråga den talaren: hvad har inträffat efter 1900 års riksdag, eftersom Riksdagen nu skulle ändra den uppfattning, som Riksdagen då uttalade? Ty det är bekant för oss allesamman, att Kungl. Maj:t då inkom med förslag, däri framställdes, att anslaget skulle höjas med 3,800 kronor. Riksdagen ansåg sig dock icke vara skyldig att ikläda sig större utgifter för detta ändamål, hvarför Riksdagen också afslog den af Kungl. Maj:t gjorda framställningen.

Oaktadt talarens på göteborgsbanken påstående, att detta är en rättsfråga och att Riksdagen enligt hans uppfattning borde bevilja det begärda anslaget, ber jag dock att få hänvisa till ett förhållande, som har inträffat och som visar, att det finns juridiska myndigheter, som bedöma denna fråga något annorlunda än den talarens dom utföll. Och jag vill i parentes säga, att är det en rättsfråga, ja, då torde det icke tillkomma oss att på detta rum tvista om det ifrågasatta beloppet. Då, såsom jag nyss ytt-

Ang. höjning af anslaget till aflöning åt exekutionsbetjäningen i Stockholm.
(Forts.)

Ang. höjning
af anslaget
till aflöning åt
exekutions-
betjäningen i
Stockholm.
(Forts.)

rade, Riksdagen år 1900 afslög det af Kungl. Maj:t begärda anslaget af 3,800 kronor, gick öfverståthållareämbetet in till Stockholms stadsfullmäktige och begärde precis samma summa utaf stadsfullmäktige för samma ändamål. Jag vågar påstå detta, fastän jag vet, att jag blir motsagd på grund af den omorganisation, som stadsfullmäktige nu vidtagit. Men jag ber att få uppläsa några rader, som återfinnas på tionde sidan af Kungl. Maj:ts proposition och som lyda:

I särskild skrifvelse den 29 juli 1901 hade emellertid öfverståthållareämbetet fäst stadsfullmäktiges uppmärksamhet dära, att af meranämnda statsanslag, 12,200 kronor, ett belopp af sammanlagdt 2,600 kronor användes till aflöning dels med 1,200 kronor till ett under benämning exekutionsbetjänt i förste stadsfogdens kontor anställt skrifbiträde och dels med respektive 800 kronor och 600 kronor till två i stadsfogdarnes expedition anställde vaktmästare; och hade öfverståthållareämbetet anhållit att, då Eders Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 23 maj 1879 förständigat stadsfullmäktige att till de båda stadsfogdarne, som till en början aflönats af statsmedel, låta utbetala aflöning utaf kommunens medel, och däraf syntes följa, att jämväl nyssnämnda biträde hos förste stadsfogden och de båda vaktmästarne hos stadsfogdarne borde aflönas af kommunen, stadsfullmäktige ville anvisa därför erforderliga medel. Denna framställning hade bifallits af stadsfullmäktige, som för ändamålet i 1902 års stat uppfört en summa af 2,800 kronor.

Häraf finner man, att öfverståthållareämbetet har funnit, att en hel del af det arbete, som utfördes af dessa exekutionsbetjante, åtminstone till och med år 1901 var af sådan art och beskaffenhet, att det måste åligga Stockholms stad. Och om vi skola få någon rättsgrund för att bedöma denna fråga, ber jag att få fästa uppmärksamheten därpå, att äfven stadsfogdarne ursprungligen ha varit aflönade af staten, men nu däremot aflönas af Stockholms stad, så att här kan man nog finna rättsgrund, om man vill bedöma frågan ifrån den synpunkten, som talaren på göteborgsbänken; och han har naturligtvis Kungl. Maj:t med sig i detta fall. Men om man vill bedöma frågan från rättssynpunkt, så har man också lika god grund för ett afslagsyrkande. Då emellertid frågan nu är föremål för Riksdagens pröfning, måste man följaktligen se den såsom en riksdagsfråga.

Intill år 1634, då den s. k. landsregeringen ordnades, intog Stockholms stad någon annorlunda ställning, än hvad andra städer kommo att intaga. Stockholms stad blef då nämligen i visst afseende betraktad såsom ett särskildt län, och det är naturligtvis från 1634 års bestämmelse i detta fall, som de herrar utgå, som anse att Stockholms stad fortfarande skall vara befriad från skyldighet att uppehålla såväl öfverståthållaren som exekutionsbetjäningen. De uttalanden, som äro gjorda i det fallet, äro dock icke fullt korrekta, ty staten aflönade icke i sin helhet ens öfverståthållaren, utan endast delvis. Det är en delning emellan staten

och staden af anslaget till sjalfve öfverståthållaren till och med, och på samma sätt är det med en hel del anslag, som utgå till öfverståthållareämbetets kansli. Det har därför alltid varit en delning mellan staten och staden. Nu ha visserligen Stockholms stadsfullmäktige, som äro 100 mycket kloka karlar, gifvit ett annat namn åt dessa personer, för hvilkas aflöning de lämna bidrag. Men jag ber då att få fästa uppmärksamheten därpå, att uti Kungl. Maj:ts proposition till 1900 års Riksdag finnes det en fullständig redogörelse för huru många exekutionsbetjante, som finnas på de respektive stadsfogdarnes kontor eller expeditioner. Där finnes också en fullständig utredning om det arbete, som utföres på dessa stadsfogdars expeditioner. Och af den utredningen finner jag, att förste stadsfogdens arbete, det är just ungefär af samma art och beskaffenhet, som den nya organisationen har fått här i Stockholm, och om stadsfullmäktige skulle hafva bifallit öfverståthållareämbetets framställning och beviljat dessa 2,800 kronor utan att gifva andra föreskrifter än endast bevilja medlen, skulle det hafva kommit att heta, att Stockholms stadsfullmäktige ha beviljat medel till aflöning af en eller två exekutionsbetjante. Men därtill voro de för kloka, och jag har ingenting att säga däremot. Jag önskar blott, att de också bevilja aflöning till de tjänstemän, som fortfarande erfordras på stadsfogdarnes kontor, hvilket namn de än må behaga gifva dessa tjänstemän eller biträden.

Då Kungl. Maj:tt kom med sitt förslag till 1900 års Riksdag, motiverades också behovet af såväl löneförhöjningen som ökad antal exekutionsbetjante, bland annat, därmed, att andre stadsfogden framhållit, att Stockholms stads folkmängd under den tid han tjänstgjort ökats med minst 100,000 personer. Däraf finner jag, att Stockholms stads folkmängd inverkade på den arbetsbörd, som ålag honom och utfördes på hans expedition. Och däri ser jag för min del åtminstone ett erkännande däraf, att mycket af det arbete, som utföres, utföres för Stockholms stads räkning. Och från en annan synpunkt betraktadt, om man jämför Stockholms stad med andra städer, så är hela den arbetsbörd, som utföres på både förste och andre stadsfogdens expeditioner, af sådan art och beskaffenhet, att andra städers magistrater ha sig ålagdt att utföra detta alltsamman.

För min del kommer jag till samma resultat, om jag betraktar denna fråga som en rättsfråga eller om jag blott vill se den från historisk synpunkt, och vi måste lämna åt sitt värde hvad Riksdagen sagt i denna fråga, ty vi kunna uppleta precis lika många gånger som Riksdagen uttalat sig för som *emot*. Det återstår således endast att afgöra hvad som är rätt och hvad som är billigt. Ty för min del vill jag betrakta *alla* frågor, som förekomma, från rättvisans och billighetens synpunkt. I detta fall måste vi sålunda undersöka, huruvida Stockholms stad är betraktad och bör betraktas såsom ett län, och huruvida Stockholms stad i alla tider har varit betraktad såsom sådant. Jag tillåter mig då att

Ang. höjning af anslaget till aflöning åt exekutionsbetjäningen i Stockholm.

(Forts.)

Ang. höjning
af anslaget
till aflönning af
exekutions-
betjäningen i
Stockholm.

(Forts.)

gå tillbaka ända till år 1634. Det var sistnämnda år, som den s. k. landtregeringen organiserades, och det var då, som Stockholms stad blef betraktad såsom ett särskildt län. Men redan 1635, således året därpå, synes det mig, att ett annat förhållande har inträdd. Ty, mina herrar, 1635 var första gången som någon tolag utgick, och då var det till Stockholms stad. Men det har aldrig förekommit, att tolag utgått till något län, utan den har varit en förmån, som varit förunnad endast stapelstäderna. Det var då icke någon vidare konsekvens, utan ena gången fick Stockholms stad komma i åtnjutande af tolag och den andra gången blef den utan. I allmänhet fick dock Stockholms stad större eller mindre belopp i tolag. Beräkandet af tolagen var dock förenadt med atskilliga obehag och besvär såväl för staten som staden, och fråga uppstod därför, huru dessa saker skulle kunna på ett lämpligare sätt ordnas. Utan att närmare gå in därpå, ber jag dock att få nämna, att under Karl XI:s tid beslag lades på all tolag, så att tolag ingick till staten ända intill 1715; men efter den tiden fingo stapelstäderna komma till sin rätt igen och fingo tolag ända till 1858. Då förelades den frågan inför Riksdagens pröfning, huruvida man icke borde finna någon annan form — man ville icke frantaga stapelstäderna denna förmån — som vore lämpligare än den gängse förmen, tolag, det vill säga tillägg till tull. Och det var då, som Rikets Ständer beslöto den så kallade tolagssersättningen. För att få någon norm, efter hvilken man skulle bedöma ersättningens storlek, tog man reda på tulluppbörden och den tolag, som Stockholms stad hade fått under år 1853 till och med år 1855; och det visade sig då, att tulluppbörden i Stockholm var 3,244,500 kronor och att staden Stockholm i tolag fått 335,300 kronor. Rikets Ständer beslöto, att detta belopp skulle tillförsäkras Stockholms stad såsom tolagssersättning, under förutsättning nämligen, att tulluppbörden uppgick till minst detta belopp, men därest tulluppbörden understeg nämnda belopp, skulle staden mista 5 % af det underskjutande beloppet. Steg åter uppbörden högre, skulle Stockholms stad i tolagssersättning få 5 % på den summa, som öfversteg nämnda belopp. Se vi så efter, huru högt detta belopp stigit, så finna vi, att år 1900 tulluppbörden i Stockholms stad steg till 21,884,298 kronor; och den tolagssersättning, som Stockholms stad därför erhållit enligt af mig angifna grunder, utgör 1,232,289 kronor. Således, om vi se denna fråga från billighetssynpunkt, kan jag icke finna, att vi begå någon som helst orättvisa mot Stockholms stad, om vi hålla fast vid den summa, som nu i så lång tid har utgått för aflönande af exekutionsbetjäningen i Stockholm, nämligen 12,200 kronor för år; och jag kan, äfven om jag betraktar frågan såsom en rättsfråga, ej finna annat, än att jag har fullkomligt fog att yrka bifall till utskottets förslag, hvilket jag, herr talman, tager mig friheten att nu göra.

Herr Olsson i Fläsbro: Det synes mig ganska egendomligt, att denna fråga är från år förelägges Riksdagen. När Riksdagen

så sent som år 1900 förklarade, att den ej ville lämna ytterligare anslag till nu ifrågavarande ändamål, hade man väl bort respektera denna af Riksdagen bestämdt uttalade mening. Nu säger emellertid departementschefen, att den i ämnet lämnade utredning framgår, att staten af ålder fullgjort denna sin skyldighet äfvensom att den på senare tiden blifvit af representationen uttryckligen erkänd.

Ang. höjning af anslaget till aflöning åt exekutionsbetjäningen i Stockholm.

(Forts.)

Beträffande det första påståendet, är det ju sant, att den utredning, som häradschefen Bergius lämnat år 1884, visat till resultat, att staten af ålder bestridit aflöningarna till exekutionsbetjante i Stockholm, men detta lär väl ej bevisa, att en sådan tunga för statsverket varit och är rättvis. Tvärtom förefinnes anledning att tro, att vi äfven här hafva att göra med en så kallad sekelgammal orättvisa, hvilken visserligen nu icke är föreslagen eller bör föreslås att helt afskaffas, men ej heller bör ytterligare förökas.

Beträffande det sista påståendet är det visst icke så, som den ärade talaren på göteborgsbänken antydde, att Riksdagen skulle åsidosätta respekten för sig själf, om den afslår förevarande proposition. Ty det är nämligen i själfva verket så, som också herr statsrådet antydde, att Riksdagen i denna fråga vid olika tillfällen uttalat diametralt motsatta meningar. Däremot skulle Riksdagen, enligt mitt förmenande, visa mer respekt för sig själf, om Riksdagen besluter i enlighet med statsutskottets hemställan. Ty då skulle Riksdagen åtminstone visa, att den för en enda gång ägde förmåga att fatta samma beslut, som den vid sista tillfället i samma fråga fattade.

Såvidt jag kunnat finna, gäller frågan här, om Stockholms stad, såsom man ursprungligen ville göra troligt, är att betrakta såsom särskildt län eller såsom vanlig stapelstad. Att Stockholm emellertid åtnjuter de fördelar, som äro sådan stad tillförsäkrade, det har den ärade talaren på dalabänken nyss påvisat. Vid sådant förhållande synes det mig också, att Stockholm bör åtaga sig alla de skyldigheter, som äligga sådana städer. Och till dessa skyldigheter hör, att staden själf skall aflöna sina exekutionsbetjante. Hvad ligger det för öfrigt för rättvisa i att staten skall aflöna exekutionsbetjante i Stockholm samtidigt med att fattiga kommuner på landsbygden själfva få aflöna sina fjärdingsmän? Om kommunerna själfva få aflöna sina fjärdingsmän, och Stockholms stad själf får aflöna sina exekutionsbetjante, då kan jag förstå detta — men icke det nuvarande tillståndet.

Enär jag således icke kan finna något billighetsskäl, hvarför Stockholms stad skall i detta afseende intaga en gynnad undantagsställning, skall jag be, herr talman, att få förena mig med dem, som yrkat bifall till statsutskottets hemställan.

Herr Hammarlund: Herr talman! Jag skall endast be att få göra en enda liten anmärkning. Det är alldeles riktigt, att Riksdagen vid olika tillfällen afslagit eller beviljat förhöjningar i

Ang. höjning
af anslaget
till aflöning af
exekutions-
betjäningen i
Stockholm.

(Forts.)

detta anslag, men härvid är en sak att beakta. Vid 1881 års riksdag uttalades tvifvel om, huruvida aflöningen till exekutionsbetjante borde åligga Stockholms stad eller rätteligen utgå af statsmedel. I anledning häraf skedde en utredning, och denna utredning ådagalade, att det borde vara en statens skyldighet.

Då frågan kom tillbaka vid 1885 års riksdag, yttrade föredragande departementschefen följande: »Det under senare tider vid åtskilliga tillfällen uttalade antagandet, att Stockholms stad skulle vara skyldig aflöna dessa betjante, torde berott på en förväxling mellan stadens åligganden i afseende å uppördsverket, hvars tjänstemän från början synas uteslutande hafva aflönats af staden, men hvartill staten likväl lämnat och ännu lämnar bidrag, och utsökningsväsendet, till hvars underlydande betjante staden aldrig bidragit. Att uti detta hänseende vidtaga någon rubbning synes mig icke föranledas af de förhållanden, som utredningen gifvit vid handen.

Statsutskottet vid sistnämnda riksdag ställde sig *enhälligt* på samma sida och förklarade, att »fullt skäl synes förefinnas därtill, att grunden till berörda förhållande är att söka i den omständigheten att, då öfverståthållareämbetet, samtidigt med landtregeringens ordnande, genom 1634 års regeringsform inrättades, Stockholms stad betraktades såsom ett län för sig, och till följd däraf exekutionsärendena i Stockholm icke såsom i andra städer ställdes under den af staden aflönade magistraten utan öfverlämnades åt öfverståthållareämbetet, för hvars aflönande det tillkomme staten att, likasom i fråga om öfriga länsstyrelser, bära tungan».

Utan meningsskiljaktighet beslöto båda kamrarna i anledning häraf att uppföra anslaget till aflöning åt exekutionsbetjäningen i Stockholm på *ordinarie* stat.

Därmed är ju frågan afgjord, och någon rubbning i detta förhållande kan naturligtvis icke vinnas genom en gemensam omröstning angående anslagets storlek.

Det är ytterligare en omständighet att anmärka härvidlag. Exekutionsbetjante i Stockholm tillsättas icke af en stadsmyndighet — staden har ingen som helst befogenhet att ordna denna angelägenhet på det sätt, staden finner mest praktiskt — utan det är en statsmyndighet, som tillsätter dessa exekutionsbetjante. I andra städer däremot är det en stadens myndighet, magistraten, som tillsätter dem, och alltså har stadsmyndigheten också makt och befogenhet att ordna saken på sätt, som den finner lämpligast.

Nu säger den föregående talaren, att Riksdagen borde vara konsekvent och hålla fast vid sitt beslut år 1900. Då fattades emellertid ej annat beslut, än att Riksdagen genom gemensam votering afslog Kungl. Maj:ts proposition om förhöjning af vederbörande anslag, och häruti kan ju Riksdagen framhärda, ifall den anser, att det icke alls brådskar med indrifningen af skatter till landsortskommunerna, utan att därmed godt kan anstå ett eller annat år. Något beslut, som inneburit, att man skulle söka öfver-

flytta denna skyldighet från staten på Stockholms stad, har Riksdagen däremot icke fattat. Ty, märk väl, mina herrar, en sådan sak som att öfverflytta en skyldighet från staten på staden kan naturligtvis icke ske genom att vi här votera om en utgiftspost under sjätte hufvudtiteln. Den saken måste komma fram i helt annan ordning och föreligger icke alls nu. Hela frågan är nu den: vill Riksdagen bevilja förhöjning i ett ordinarie anslag för ett ändamål, som Riksdag och regering erkänt vara af beskaffenhet att böra uppehållas genom statens försorg och som ofk genom mera än 200-årig häfd hittills uteslutande ålegat staten?

Ang. höjning af anslaget till aflönning åt exekutionsbetjäningen i Stockholm.

(Forts.)

Herr Widén: Herr talman, mina herrar! Då jag i denna fråga intar samma ståndpunkt som statsutskottet, kunde det synas onödigt, att jag begärt ordet. Men detta har skett därför, att jag grundar min ståndpunkt i frågan på något afvikande skäl mot dem, som förut i dag här framställts; — de hafva åtminstone icke framställts under samma synpunkt, som jag ser dem.

Att behof föreligger af tillökning af exekutionsbetjänarna i Stockholm, äro ju alla ense om, så att därom är ingenting att säga. Jag vill för min del ej heller fästa mig vid föregående Riksdagars beslut i frågan. Det synes mig, att man på dem icke kan grunda någon afgörande åsikt, vare sig i den ena eller andra riktningen, då den ena Riksdagens beslut utfallit så, den andras så. Skulle någonting i detta afseende vara afgörande för min ståndpunkt, så vore det, att den *sista* Riksdagen, 1900 års Riksdag, uttalat sig mot det föreliggande anslagskravet. Ej heller vill jag fästa någon afgörande betydelse vid det historiska förloppet af denna fråga. Det har blifvit så vidlyftigt berört förut, att därom ingenting vidare är att säga. För mig visa de utredningar, som af Kungl. Maj:t föranstaltats och nu åberopas samt äfven här i kammaren i dag lämnats, endast och allenast, att statsverket *har lämnat bidrag* till exekutionsväsendet i Stockholm; men att staten är skyldig att bekosta detta exekutionsväsen eller att höja det bidrag, som därtill lämnas, synas mig dessa utredningar icke bevisa. Jag ber att i detta afseende mycket noga få fästa uppmärksamheten på, att dessa 12,200 kronor visst icke är det enda, som utgår till exekutionsväsendet i Stockholm. Stockholms stad aflönar t. ex. stadsfogdarne och åtminstone till en del de betjante, som lyda under dem; och dessa tjänstemän hafva visst icke befattnings allenast med den del af exekutionsväsendet, som afser att uttaga utskylder eller annat, som kan anses röra Stockholms stad enbart. De hafva sig bland annat anförtrodt verkställighet af domar och utslag i civila och en del brottmål, och detta är ju otvifvelaktigt ett statsändamål. Det är sålunda icke riktigt, att staten åtagit sig att bekosta exekutionsväsendet i Stockholm, ty detta göres till stor, ja största delen af Stockholms stad.

Hvad som föranledt, att det har kommit att lämnas bidrag till aflönande af tjänstemän hos öfverståthållareämbetet och hvad som gör, att detta enligt mitt förmenande verkligen är till viss

Ang. höjning
af anslaget
till aflöning af
exekutions-
betjäningen i
Stockholm.
(Forts.)

grad rätt och billigt, är den omständigheten, att öfverståthållare-
ämbetet i viss mån är likställdt med landshöfdingeämbetena i
länen. Det är emellertid oriktigt att, såsom talaren på stock-
holmsbänken gjorde, häraf draga den slutsatsen, att från staten
bör utgå lika stort bidrag till öfverståthållareämbetet, som mot-
svarar hvad som utgår till hela landtregeringen i ett län. Stock-
holm är ju dock en *stad*; och vi veta, att den underordnade landt-
regeringen icke har något att göra med städerna, utan utslutande
är afsedd för landsbygden. Man kan därför, enligt mitt förme-
nande, allenast i detta afseende jämföra öfverståthållareämbetet
med lärens, så att säga centralstyrelser, det är *landshöfdinge-
ämbetena*. Om man nu undersöker, huru det förhåller sig med statens
bidrag till uppehållande af öfverståthållareämbetet, finner man
att, först och främst, till öfverståthållarens aflöning utgår från
statsverket ett belopp af 9,000 kronor; han har desslikes som bekant
kontant af Stockholms stad 9,000 kronor, därför att han äfven är en
Stockholms stads tjänsteman, han är ju präses i dess magistrat.
Till underståthållaren lämnar staten 7,000 kronor; Stockholms
stad lämnar därjämte härtill ett bidrag för extra utgifter af 2,250
kronor. Sekreterare och notarier i öfverståthållareämbetets kansli
aflönas utslutande af statsverket. Sammanlagdt lämnar stats-
verket till tjänstemännen i öfverståthållareämbetets kansli 32,500
kronor. Därtill kommer ett hyresbidrag af 3,000 kronor och vidare
den aflöning till exekutionsbetjäningen, hvarom nu är fråga, 12,200
kronor. Detta gör inalles 47,700 kronor eller mera än som utgår
till landshöfdingeämbetena i de största länen. Till landshöfdinge-
ämbetet i Malmöhus län utgår t. ex. allenast 44,700 kronor. Här-
till kommer än ytterligare, att staten betalar till kronouppbörds-
verket i Stockholm 11,472 kronor; detta är en utgift, som i andra
städer bekostas *uteslutande* af staden. Härmed är man sålunda
uppe i en summa af 59,172 kronor, och detta är enligt mitt för-
menande alldeles nog för att staten bör kunna anses fullgöra sin
skyldighet i afseende på uppehållande af den del af öfverstat-
hållareämbetets verksamhet, som motsvarar hvad som i länen ut-
föres af landshöfdingeämbetena.

Här har talats om, att det skulle vara obilligt att Stockholms
stad skall bekosta dessa exekutionsbetjäntes aflöning, därför att
det icke är en stadens myndighet, som tillsätter dem. Ja, detta
beror på hvad man menar med stadens myndighet. Jag för min
del anser, att öfverståthållareämbetet genom en hel del funktioner,
som i andra städer utföras af *stadens* myndigheter, verkligen är
en Stockholms stads myndighet. För öfrigt vill jag erinra, att
öfverståthållareämbetet äfven tillsätter stadsfogdarna, som ju af-
lönas af Stockholms stad. Af den ofvan anförda omständigheten
kan man således icke draga någon slutsats.

Jag skall slutligen, i afseende å de vidt gående konsekvenser,
hvertill ett bifall af det nu framställda krafvet kunde tänkas leda,
tillåta mig erinra om öfverståthållareämbetets skrifvelse till Kungl.
Maj:t före 1856—1858 årens riksdag. I denna skrifvelse — den är

af den 29 januari 1856, hemställdes om ökade anslag såväl till öfverståthållareämbetets kansli som ock till *polisväsendet*; och yttrade härvid öfverståthållareämbetet »att aflöningen till öfverståthållareämbetets ämbets- och tjänstemän äfvensom till dess kanslis betjante hitintills städse blifvit med statsmedel bestridd» — det är sålunda samma skäl, som nu gå igen — »likaså intill senare tider polisnrättningen i Stockholm hufvudsakligen blifvit med sådana medel underhållen» — således fordrade man, att Riksdagen äfven skulle aflöna polisnrättningen i Stockholm — »samt att i öfvervägande häraf och med afseende å de dryga afgifter, Stockholms stad till jämförelsevis vida högre belopp än rikets öfriga städer måste för det allmänna vidkännas, öfverståthållareämbetet *icke trodde någon förhöjning i dessa utgifter utöfver hvad de redan utgjorde skäligen böra kunna för hufvudstaden ifrågakomma*». Denna skrifvelse öfverlämnades af Kungl. Maj:t till Rikets ständer, och det är dess resonemang, som ligger till grund för Rikets ständers förut omtalade beslut vid riksdagen 1856—1858. Men, mina herrar, är det verkligen rätt att draga de konsekvenser, hvartill denna skrifvelse kan föranleda? Ja, vore det riktigt, då skulle i fråga om polisväsendet i Stockholm, till hvilket nu från staten utgår 28,250 kronor — ty staten bidrager verkligen än i dag till polisväsendet i Stockholm med nyssnämnda belopp — i enlighet med öfverståthållareämbetets åsikt, att staden icke kunde påläggas några ytterligare utgifter därför, man komma till den slutsatsen, att staten skulle vara skyldig att höja nyssnämnda anslag till 1,211,620 kr. 33 öre, som utgifterna till polisväsendet i Stockholm nu utgöra — eller, noga sagdt, utgjorde år 1900, det sista år, hvarför jag haft uppgift härom till hands. Mina herrar, ären I beredda att draga en sådan konsekvens? Jag för min del är det icke, och därför ber jag att få yrka bifall till statsutskottets hemställan.

Herr Månsson: Herr talman! Efter den siste talarens anförande kunde det ju vara öfverflödigt af mig att yttra mig, men jag skall dock bedja att få säga några ord i allmänhet.

Af hvad som förekommit i denna fråga finner man, att det varit ryckningar hit och dit i Riksdagen beträffande gången af frågan. Lika många gånger, som denna fråga efter 1850 blifvit afslagen af Riksdagen, lika många gånger har ock Riksdagen bifallit framställningar i ämnet. Jag ber emellertid att få fästa uppmärksamheten på, att detta anslag aldrig afsetts att vara annat än ett *bidrag* till exekutionsbetjänernas aflöning. Det har aldrig varit fråga om något bestämdt underhåll eller om bekostande i sin helhet af dessa exekutionsbetjante. Detta framgår också af den utredning, som i den kungliga propositionen gifvits. Då Kungl. Maj:t vid 1880 års riksdag gjorde framställning om ny aflöningsstat för underståthållaren och öfverståthållareämbetets kansli, upptogs i förslaget ett belopp af 12,200 kronor till öfverståthållareämbetets förfogande sasom bidrag till aflöningen åt exeku-

Ang. höjning af anslaget till aflöning åt exekutionsbetjäningen i Stockholm.
(Forts.)

Ang. hujning
af anslaget
till aflöning åt
exekutions-
betjäningen i
Stockholm.

(Forts.)

tionsbetjäningen. Det går sedermera såsom en röd tråd genom det hela, att det endast gällt ett *bidrag* till aflöningen. I sin skrifvelse den 14 maj 1880 anförde Riksdagen »att, hvad anginge det i förslaget upptagna beloppet 12,200 kronor såsom bidrag till aflöning åt exekutionsbetjäningen, hade, enär det kunde vara ovisst, huruvida icke utgifterna härför rätteligen borde bestridas uteslutande af Stockholms stad, samt utredning härutinnan torde kunna förväntas blifva förebragt utaf den af Eders Kungl. Maj:t tillsatta skatteregleringskommittén, berörda belopp synta böra beviljas endast såsom extra anslag». Det var således endast fråga om ett bidrag till aflöningen och det utgick endast såsom extra anslag. Då det emellertid var ovisst, huruvida denna utgift borde åligga staten, ville 1880 års Riksdag, att skatteregleringskommittén skulle få frågan om hand, i hvilket fall man kunnat vänta sig en verklig utredning af saken. Detta fick den likväl icke. Sedan hvilade frågan till 1885, då det blef en utredning af densamma, men, mina herrar, en utredning, verkställd af en enda person. Hade det varit den nuvarande landsssekreteraren i Nyköping, som fått verkställa denna utredning, hade vi helt säkert fått en utredning af annan art än den, herr Bergius lämnade. En utredning, verkställd af *en* man, synes mig icke bevisa hvad den skall bevisa.

Emellertid stöder jag mig i likhet med talaren på göteborgsbänken helt och hållet på det rättsliga i frågan. Jag kan icke få för mig, att det är rättvist, att Stockholm ensamt skall åtnjuta den förmånen, att staten betalar dess exekutionsbetjante, då alla öfriga städer i riket själfva få bekosta sina exekutionsbetjante.

Hvad beträffar den omständigheten, som herr Hammarlund framhöll, att om t. ex. vi, som äro från Skåne, komme upp till Stockholm och i ett skuldfordringsmål behöfde anlita dessa exekutionsbetjante, vore Stockholms stad icke skyldig att taga saken om hand, utan den finge ligga, så undrar jag, om vi kunde svara så, om det komme en liknande begäran till oss från Stockholm. Vi finge nog låta våra fjärdingsmän, som vi själfva aflöna, expediera detta ärende, och så är det öfver hela riket. Det är, synes det mig, omöjligt att på allvar framkomma med dylika skäl.

Man synes nu i Stockholm hafva hittat på ett mycket fyndigt sätt, i det att man delat upp saken, så att allt hvad som rörer Stockholm betalar stadsfullmäktige, men så snart det rör andra orter, skall staten betala. Skulle vi dela upp kostnaden på det sättet, hurudan skulle ställningen i riket då blifva? Skulle vi i Norrhvidinge säga, att allt, som rörde personer utom socknen, det skulle icke vi betala, utan det finge andra göra? Det tror jag icke går.

Skola vi komma ifrån denna tvistefråga, är det skäl, att Riksdagen håller i sig och står kvar på samma ståndpunkt, som den så nyligen som år 1900 med så stor majoritet omfattat. Af dessa skäl och då jag i detta fall, synes det mig, står på rättslig grund, yrkar jag bifall till statsutskottets hemställan.

Öfverläggningen var härmed afslutad. Sedan herr talmannen framställt propositioner å de därunder gjorda yrkandena, biföll kammaren utskottets hemställan.

*Ang.
höjning af
anslaget till
aflöning åt
exekutions-
betjäningen i
Stockholm.
(Forts.)*

Efter föredragning vidare af *punkten 3*, angående statsbidrag till aflönande af fjärdingsmän, lämnades på begäran ordet till:

Herr Zimdahl: Då jag tog mig friheten att väcka denna motion, föreställde jag mig, att statsutskottet, om det gillade motionen, också skulle finna sig oförhindradt att anvisa medel för ändamålet. Då emellertid så icke varit händelsen, skall jag naturligtvis icke, herr talman, tillåta mig att göra något yrkande. Men jag tror, att motionen är förtjänt att en annan gång återkomma.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

Häruppå föredrogs *punkten 4*, angående anslag till postverket; och yttrade därvid:

*Ang.
anslag till
postverket.*

Herr Thorsson: Herr talman, mina herrar! Då denna fråga vid åtskilliga af de senare riksdagarna varit föremål för behandling, anses det kanhända ogranlagga, att jag begärt ordet i densamma. Men genom 1902 års Riksdags beslut angående aflöningen till de inom denna gren af statsförvaltningen anställde tjänstemän och betjante har en ganska stor grupp blifvit sämre aflönade, än de voro förut. Det är ganska naturligt, att en försämring i aflöningsförhållandena särskildt för de lägst stående betjante skall kännas dubbelt tung, när såväl hyra som öfriga lefnadsförnödenheter alltjämt visa tendens att springa i höjden.

Af den utredning, som föregick dyrtidstilläggsbeslutet år 1900, framgick, att från 1876 till 1900 hade lefnadskostnaderna i hela riket stegrats med 16 %. Med anledning af denna utredning, som åvägabragts på officiell väg, beslöts detta dyrtidstillägg af 10 % för dem af statens tjänstemän och betjante, som hade lägre inkomst än 7,000 kronor. Då man sökte omreglera aflöningsförhållandena inom postverket, lades samma minimilön till grund för denna omreglering, som fastställdes vid 1899 års riksdag. Men den ändring gjordes, att de fyra lönetillägg, som efter 5, 10, 15 å 20 års tjänstgöring skulle tillfalla respektive inom postverket anställda personer, sammanslogos till två. Ingen människa vill förneka eller bestrida, att icke detta var en afsevärd förbättring för samtliga de personer, som denna reglering träffade; men ingen kan väl gärna heller bestrida, att då man tog 1899 års löner till måttstock för 1902 års löneförslag, åvägabragtes en försämring i de personers förtjänst, som icke hunnit intjäna första ålderstillägget. Och denna grupp är ganska afsevärd.

Jag skall be att få anföra, huru 1902 års löner reglering verkat särskildt bland postvaktbetjante. Jag har här i tidningen »Svenske Postvaktbetjanten» en uppgift, som jag icke har någon anledning

Ang.
anslag till
postverket.
(Forts.)

att betvifla, då, såvidt jag vet, den intagits i en petition, ställd till poststyrelsen. Där heter det, att 1902 års löne reglering verkat så, att omkring 144 man erhållit en minskning af 100 kr. hvar, omkring 35 man 95 kr. och omkr. 55 man 90 kr., och af dem, som med samma års ingång erhålla sin högsta aflöning, minskas aflöningen för omkr. 80 man med 63 kr., för omkr. 75 man med 42 kr. 50 öre, för omkr. 125 man med 37 kr. 50 öre och för omkr. 100 man med 30 kr. Dessutom erhålla jämväl de, hvilka intjänat sitt första ålderstillägg, men ej det andra, en minskning af resp. 27,50, 22,50 och 10 kr., och torde dessas antal uppgå till omkr. 50, allt pr år. Summan af dem, som genast få vidkännas aflöningsförsämring, belöper sig sålunda till öfver 650 man af 1,050.

Äfven om man nu kan säga, som jag förut påpekat, att sammanslagningen af de fyra ålderstilläggen till två innebär en ojämförlig förbättring på detta område, kan det naturligtvis å andra sidan icke förnekas, att det skett en försämring, som just träffar den del af betjante, som är minst aflönad, nämligen dem, som icke hunnit intjäna något lönetillägg.

Det synes också, som om generalpoststyrelsen, då den ingaf förslag till lönestat under 1902, hyst den uppfattningen, att med 1902 års löne reglering skulle följa ett kvarstående dyrtidstillägg äfven för inom postverket anställda personer, så länge vi fortfarande befunne oss i de dyra tidernas tecken. Detta afslog Riksdagen. Men då begick man den formella oriktigheten, som verkat så svårt utåt, att man icke höjde minimilönen i öfverensstämmelse med den tankegång, som gjorde sig gällande, när man tillmätte de 10 % löneförhöjning på grund af de stegrade lefnadskostnaderna i riket.

Naturligtvis skall en betjantekår och för resten alla med dem jämnställda känna sig nedtryckta af att blifva af med en inkomst, som man en gång i princip erkänt, att de böra äga. Och man får icke förtänka denna kår, att den vänt sig till den myndighet, under hvilken den närmast sorterar, för att genom den få till regering och Riksdag framföra sina spörsmål. Därför hafva också postvaktbetjante vänt sig till generalpoststyrelsen med begäran, att styrelsen ville medverka till att skaffa dem en viss hyresersättning, uppgående till en viss procent af deras löneinkomst, såsom ersättning för af deras genom 1902 års beslut mistade förmåner. På denna deras begäran har styrelsen svarat, att den icke ansåg skäligt att förorda eller bifalla den gjorda anhållan, därför att den nya lönestaten icke hunnit träda i kraft. Det förvånar mig, att generalpoststyrelsen kan ställa sig på den ståndpunkten, när den i sin första framställning uttalat, att dyrtidstillägg måste tilldelas den inom postverket anställda personalen såväl som alla andra, hvartill dock Riksdagen sedan sagt nej. Det är märkvärdigt, att man, därför att man icke får sin tanke igenom första gången, sedan ger tappt. Allra besynnerligast förefaller det mig dock därför, att generalpoststyrelsen icke följt denna taktik, när det gällde en annan fråga. Vid omorganisationen af postverket

framhöll Riksdagen ganska tydligt, då den afprutade 10,000 kr. på ett af generalpoststyrelsen begärdt anslag med anledning af det beslut, som då var fattadt att ersätta postexpeditörer i reseposten med postvaktbetjante, att Riksdagen ansåg beloppet böra minskas med 10,000 kr. Då gaf således Riksdagen generalpoststyrelsen en tydlig fingervisning om att, där det låter sig göra, använda postvaktbetjante i reseposten i stället för postexpeditörer. Detta har dock icke hindrat generalpoststyrelsen att komma fram med en begäran om ytterligare 20,000 kr. för anställande af postexpeditörer i reseposten. I ett hänseende visar man en förvånande undfallenhet gent emot den mening, som råder i Riksdagen, och å andra sidan visar man sig icke alls hafva någon respekt för den tanke, som uttalats af Riksdagen.

Sedan är det en annan fråga, som i sammanhang härmed bör påpekas. Det har begärts ett anslag till sådana vaktbetjante, som tjänstgöra dels i postiljonskupé och dels som brefförare. Detta anslag är satt till högst 20 kr. pr månad. Af detta tilldelas nu, såvidt jag har mig bekant, åt dem, som tjänstgöra i postiljonskupé, 12 kr. pr månad. Jag finner, att denna lön icke motsvarar det arbete, som man pålägger en i postiljonskupé ensam tjänstgörande person. Staten gör enligt mitt förmenande en afsevärd besparing, när den indrager en postexpeditör och låter hans funktion skötas af en postiljon. Under sådana omständigheter finner jag det vara för litet att tilldela honom 12 kr., utan han borde väl i all rimlighets namn hafva de 20 kronor, som blifvit anslagna såsom den högsta ersättningen för det arbete han utför.

Det är fastslaget, att tjänstemän skola hafva 30 dagars tjänstledighet för att rekreera sig. För postvaktbetjante är ett visst anslag beviljadt, för att de efter läkares förordnande skola få tillfälle att högst 15 dagar hafva tjänstledighet. Jag tror dock, att när man fastslagit den princip, att tjänstemännen behöfva tjänstledighet under 30 dagar, så borde man äfven fastslå den princip, att postvaktbetjante eller vaktbetjante böra hafva en viss tjänstledighetstid, hvilken tid icke bör göras beroende af en så otydlig bestämelse, som för närvarande är gällande.

Jag vill nu yttra några ord om den inom postverket anställda extra och reservpersonal. Efter den senast verkställda uppflyttning i ordinarie grad uppgår de ordinaries antal till 1,250 och de extras till 497, under det att reservpersonalens antal är 400 à 500. Jag finner icke någon rimlig proportion mellan de extras och de ordinaries antal. Det är enligt min åsikt orätt, att postverket använder personer å extra stat under en så lång följd af år, som här är fallet.

Vidare finner jag befordringssättet inom postverket från en annan synpunkt oriktigt. Man befördrar nämligen där på en gång ibland 200, ibland 150, men alla dessa äro icke på en gång antagna i postverkets tjänst, och därigenom kommer en del att få tjänstgöra såsom extra en ofantligt längre tid än andra. Ett sådant förhållande kan väl icke vara rättvist, utan man borde enligt min

*Ang.
anslag till
postverket.
(Forts.)*

Ang.
anslag till
postverket.
(Forts.)

tanke hellre för hvarje år uppflytta i ordinarie grad ett visst antal i proportion till de nyantagnas antal.

Jag vill naturligen beträffande den nu föredragna punkten icke framställa något yrkande, men jag har begärt ordet för att rikta vederbörandes uppmärksamhet på den föreliggande frågan, på det att om möjligt i nästkommande års statsverksproposition förslag måtte framställas i syfte att åstadkomma billighet och rättvisa uti ifrågavarande afseende.

Jag anhåller emellertid om kammarens öfverseende, om jag med hvad jag nu anfört upptagit allt för lång tid, men jag har ansett mig icke kunna underlåta att uti en så viktig fråga som denna taga kammarens tid i anspråk.

Herr *Österberg* instämde häruti.

Herr von *Krusenstjerna*: Den föregående talaren riktade en anmärkning mot generalpoststyrelsen, därför att den icke vidtagit någon åtgärd i anledning af vaktbetjäntes begäran om hyresbidrag.

I likhet med honom beklagar jag, att dyrtidstillägg icke fortfarande tilldelats postpersonalen, men jag vill framhålla, att detta på intet sätt varit poststyrelsens fel. Såsom kammaren torde erinra sig, hade post- och telegrafkommittén föreslagit samt generalpoststyrelsen tillstyrkt, att dyrtidstillägg borde till postpersonalen utgå, oafsedt det förslag till lönerreglering, som framlades vid 1902 års riksdag, och denna tanke upptogs äfven af mig, såsom dåvarande chef för civildepartementet, i den proposition i ärendet, som Kungl. Maj:t framlade inför Riksdagen. Enligt denna proposition var afsedt, att dyrtidstillägg fortfarande under år 1903 skulle tillerkännas postpersonalen, men på statsutskottets hemställan förlarade Riksdagen, att för post- och telegrafstaterna, för hvilka 1902 års Riksdag beslutat en lönerreglering, skulle dyrtidstillägg icke vidare ifrågakomma.

Det är gifvet, att ett sådant beslut väckt en viss misstämning hos många af denna personal, hvilkas löner blifvit reglerade, ty de jämföra de löner, de haft under dyrtidstilläggsåren 1901 och 1902, med de löner, de nu hafva, och finna, att de nuvarande lönerna i flera fall understiga dem, som de uppburit under de båda föregående åren. De tänka därvid icke på de högst väsentliga fördelar, som i flera andra afseenden kommit dem till godo, i främsta rummet den betydliga förkortning af den tid, som förut varit stadgad för intjänande af ålderstillägg.

Jag vill än en gång framhålla, att jag skulle anse det synnerligen önskvärdt, om dyrtidstillägg fortfarande utginge till den stora postpersonalen, men det förvånar mig å andra sidan ingalunda, att Kungl. Maj:t icke funnit sig föranlåten att framlägga förslag därom, ty jag hemställer till kammaren, om det varit någon den ringaste utsikt att få ett sådant förslag af Riksdagen antaget.

Den ärade talaren har nu erinrat därom, att postpersonalen ingått till generalpoststyrelsen med begäran om erhållande af ett hyresbidrag såsom ersättning för detta dyrtidstillägg. Ingen kan väl lifligare än jag önska, att ifrågavarande personal måtte hafva det så bra som möjligt; först och främst förtjänar den det väl för sitt sträfsamma arbete, och det kan vidare ur styrelsens, ur min synpunkt icke vara annat än lyckligt att få arbeta tillsammans med en personal, som är nöjd. Det går då lättare att genomföra sträfvandena för verkets utveckling. Men jag vill erinra den ärade talaren därom, att det icke tillkommit generalpoststyrelsen att fatta beslut därom. Det har icke ens legat inom Kungl. Maj:t:s befogenhet, utan denna fråga måste framläggas inför Riksdagen. Någon utsikt för att vid riksdagen genomdrifva ett sådant förslag förefanns emellertid icke. Riksdagen hade ju, som sagdt, förklarat, att när lönerna för poststaten blifvit reglerade, skulle dyrtidstillägg icke vidare utgå. Dessa utgingo såsom bekant med 10 % å lönebeloppet. I den petition, som postvaktbetjänte inlämnat till generalpoststyrelsen, hade de nu begärt att i ersättning för det mistade dyrtidstillägget å 10 % erhålla ett hyresbidrag af 20 %. Jag tror icke, eller rättare sagdt, jag är alldeles viss, att, om generalpoststyrelsen hade framfört denna deras anhållan till Kungl. Maj:t, densamma icke hade föranlett någon framställning till Riksdagen, och enligt min tanke har äfven styrelsen i detta fall handlat uti postpersonalens eget intresse. Jag tror nämligen icke, att denna personal skulle haft någon båtнад af att ett dylikt förslag förelagts Riksdagen samma år, som en ny lönereglering träder i tillämpning. Detta har varit anledningen till, att frågan om hyresbidrags beviljande icke blifvit till Kungl. Maj:t framburen.

Den ärade talaren yttrade vidare, att när styrelsen visat sådan försyn för Riksdagens beslut, att den icke velat ändra detsamma med afseende å löneförmånerna, så hade den däremot i ett annat hänseende gjort framställning om ändringar och icke visat respekt för Riksdagens beslut. Härmed afsåg talaren den af generalpoststyrelsen föreslagna förhöjningen med 20,000 kronor af anslaget till traktamenten för tjänstemän i järnvägspostkupé, och då talaren sammanknöt detta med frågan om vaktbetjäntes ökade användning inom postverket, skulle väl bristen på »respekt för Riksdagens beslut» ligga däri, att förslaget om ökning i traktamentsanslaget för tjänstemän skulle innebära en böjelse hos generalpoststyrelsen att undanskjuta eller uppskjuta vaktbetjäntes ökade användning. En fullständig missuppfattning. Den senare frågan är en angelägenhet, hvarför poststyrelsen många gånger uttalat sitt intresse. Men, alldeles oberoende därpå, i den mån ett ökad antal järnvägar öppnas för trafik och således ett större antal postkupéer erfordras och däribland äfven sådana, hvori tjänstemän skola fungera, så måste tjänstemännens tjänstgöring komma att ökas, hvilket åter kräver ett ökad traktamentsanslag. Detta är den enkla orsaken till begäran om anslagshöjning.

*Ang.
anslag till
postverket.
(Forts.)*

Ang.
anslag till
postverket.
(Forts.)

När vi nu äro inne på frågan om vaktbetjäntes ökade användning inom postverket, så vill jag begagna tillfället att meddela den ärade talaren, att denna fråga kunde naturligen icke lösas till 1903 års början af det helt naturliga skäl, att det icke är nog med att gifva vaktbetjante ökad befogenhet, utan därför fordras äfven, att de erhålla nödig kompetens, d. v. s. få genomgå undervisningskurser, hvilket äfven är deras egen begäran.

Sannolikt om måndag eller tisdag sammanträder just för detta ändamål en af styrelsen tillsatt kommitté, bestående af tre posttjänstemän och en vaktbetjant, för att utreda denna fråga dels om inrättande af särskilda undervisningskurser för beredande af större kompetens för vaktbetjante till användning i postverkets tjänst och dels om vidtagande af de många omfattande förändringar i postförordningarna, som skulle blifva erforderliga, därest användningen af vaktbetjante skulle ytterligare ökas. Denna fråga utgör — det kan jag försäkra — ett föremål för generalpoststyrelsens lifliga omtanke.

Vidare klandrade den ärade talaren det förhållandet, att betjante, som tjänstgöra i postiljonskupé, finge för lågt arvode, och han sade, att de borde ha 20 kronor i månaden som tilläggsarvode. Jag vill fästa hans uppmärksamhet därpå, att Riksdagen ingalunda, såsom han förmenade, har sagt, att detta tilläggsarvode skall utgå med 20 kronor i månaden, utan med *högst* 20 kronor. Efter pröfning har man då ansett, att nämnda maximum bör reserveras för personer, som få en ännu mera vidsträckt användning i tjänstemannagöromålen, än som för närvarande tillkommer vaktbetjante i postiljonskupé.

Den ärade talaren klandrade äfven, att icke tillräckligt gjordes för att bereda vaktbetjante semester. Det har likväl blifvit gjordt åtskilligt i det afseendet. Såsom kammaren kanske erinrar sig, beviljade 1895 års Riksdag, med anledning af därom från generalpoststyrelsen gjord framställning, ett anslag af 10,000 kronor för beredande af en 15 dagars semester åt en del vaktbetjante. Detta anslag har sedan successivt höjts, så att det vid förra årets riksdag beräknades till 16,000 kronor. Jag ansåg det icke vara lämpligt att redan vid denna riksdag inkomma med förslag om förhöjning i detta anslag. Jag ville nämligen bland annat därvidlag också afvakta en tidpunkt, då dessa betjante kunde få ökad användning i tjänstemannagöromål, detta så mycket mera, som vaktbetjante just motiverat sin ansökan om, att de samtliga skulle erhålla semester, med en jämförelse med tjänstemännen, hvilka samtliga ha rättighet till semester. Jag ansåg, att innan jag anhöll hos Kungl. Maj:t att hos Riksdagen göra framställning om semester åt samtliga betjante, hvilket skulle innebära en förhöjning i den nuvarande kostnaden därför från 16,000 kronor till, jag tror, omkring 50,000 kronor, borde först denna utredning, hvarom jag nyss nämnde, ha ägt rum.

Slutligen klandrade den ärade talaren förhållandet mellan antalet extra och ordinarie vaktbetjante, och han ansåg, att de

extra vaktbetjante icke nog skyndsamt uppflyttades på ordinarie plats. Ja, detta är icke min sak, utan det är Riksdagens, men jag vill erinra därom, att på de sista 6 eller 7 åren har antalet ordinarie vaktbetjante vuxit ifrån omkring 800, som jag tror, att det var år 1896, till 1,250, som det är enligt 1903 års stat; antalet höjdes nämligen vid 1902 års riksdag med icke mindre än 200.

Ang.
anslag till
postverket.
(Forts.)

Herr Lindgren i Örebro: Herr talman, mina herrar! Jag kan icke underlåta att vid detta tillfälle fälla ett godt ord för postvaktbetjante, och jag vill därför instämma med talaren från Skåne. Jag vill också uttala min tacksamhet till postverkets välvillige chef, herr generaldirektör von Krusenstjerna, som äfven talat för, att man bör tänka på dessa postvaktbetjante. Jag har under många år på ganska nära håll sett dessas trägna arbete, de få arbeta snart sagdt både dag och natt och i alla väder, och alla fordra ganska mycket af dem, det fordras ärlighet, plikttröhet och punktlighet å postvaktbetjantes sida, för att allmänheten skall kunna få sin post ordentligt. Men för allt sitt arbete ha dessa postvaktbetjante allt för låg aflöning, och man bör därför söka åstadkomma någon förbättring i deras inkomster, vare sig detta skall ske genom att gifva dem dyrtidstillägg eller genom att gifva dem hyresbidrag. Jag kan icke tänka mig annat, än att kammaren med välvilligt öra skall lyssna till förslag i sådan riktning. Jag vågar icke för närvarande göra något yrkande — därför är icke nu rätta ögonblicket — men jag har velat uttala detta, ty vi måste på något sätt förbättra postvaktbetjantes nu allt för dåliga ställning, och jag har med hvad jag nu sagt velat lägga ett godt ord för dessa betjante.

Man har här talat om, att postvaktbetjante böra någon gång ärligen ha semester. Ja, det behöfva de verkligen mycket väl. Men hvarifrån skola de få medel för att under denna sin ledighet kunna sköta sin hälsa? De ha ju icke råd att resa ens till närmaste badort. I den stad, där jag är bosatt, ha vi genom anordnande af konserter och genom insamlingar och dylikt, sökt anskaffa penninghjälp åt postvaktbetjante där, så att de skulle blifva i tillfälle att under sommarmånaderna kunna sköta sin hälsa; men något dylikt är icke staten värdigt, ty staten bör aflöna sina tjänare så, att de hafva, hvad de behöfva.

Herr talman! Jag har känt mig pliktig säga detta, men jag har, som sagdt, icke nu något yrkande att göra.

Herr *Hammarström* instämde häruti.

Herr Thorsson: Herr talman, mina herrar! Jag vill endast yttra några få ord. Jag är naturligtvis generalpostdirektören tacksam för hvad han sagt om, att man genom den nämnda komitén sökt utreda de af mig påpekade spörsmålen. Men då generalpostdirektören yttrar, att min anmärkning rörande befordringen af extra postvaktbetjante till ordinarie är obefogad, därför

Ang.
anslag till
postverket.
(Forts.)

att med så och så många ha de ordinarie postvaktbetjäntes antal ökats sedan den och den tiden, får jag säga, att såvida jag är någorlunda väl underrättad, ha i samma mån, som man ökat de ordinarie postvaktbetjäntes antal, extra betjante antagits, så att proportionen mellan de ordinarie och de extra är i dag densamma, som den varit för åtskilliga år sedan; den af honom anförda omständigheten inverkar således icke på den af mig gjorda anmärkningen.

Vidare anfördes ej. Kammaren biföll utskottets hemställan,

Punkten 5.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Ang. ålders-
tillägg åt vissa
vaktbetjante.

Punkten 6.

Uti en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 57, hade herr *M. F. Nyström* föreslagit, att Riksdagen måtte medgifva, att följande vid Stockholms centraltelegrafstation anställda vaktbetjante af 1:a lönegraden, Carl Andersson, Lars Johan Högländer, Johan Conrad Gustafsson samt af 2:a lönegraden Jakob Johansson måtte berättigas att, under iakttagande i öfrigt af gällande villkor, beräkna ålderstillägg från den tidpunkt, de tillträdde de befattningar, som de vid 1902 års utgång innehade.

Utskottet hemställde dock, att herr Nyströms förevarande motion icke måtte af Riksdagen bifallas.

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, begärdes ordet af:

Herr Nyström: Herr talman! Jag skall icke på något sätt bestrida den generella befogenheten af de motiv, som statsutskottet lagt till grund för sitt yrkande om afslag på den af mig aflämnade motionen. Jag kan så mycket mindre göra det, som jag anfört precis samma skäl till flera tjänstemän, som kommit till mig med begäran att hos Riksdagen göra framställning om vidtagande af partiella ändringar i den för telegrafverket förlidet år uppgjorda staten — ändringar och jämkningar, som i själfva verket voro lika berättigade som den här föreslagna. Jag har alltid hänvisat dessa tjänstemän till telegrafstyrelsen, som därvidlag borde gå den vanliga vägen till Kungl. Maj:t, som sedan finge för Riksdagen framlägga förslag i ämnet. Jag har gifvit samma råd till de personer, för hvilka jag motionerat, och hänvisat dem till telegrafstyrelsen, för att den måtte söka utverka rättelse i det missförhållande, hvarom nu är fråga. Att jag icke desto mindre vid frågans fortsatta behandling funnit mig föränlåten att väcka motion i ämnet, berodde på ett särskildt för-

hållande, som gjort det så godt som omöjligt för telegrafstyrelsen att för närvarande inkomma med någon framställning utaf den art, som motionen omhandlar.

*Ang. ålders-
tillägg åt vissa
vaktbetjante.*

(Forts.)

Innan jag emellertid öfvergår till att omnämna detta förhållande, ber jag att med några få ord få omtala hvad frågan gäller. Jag kan nämligen icke förutsätta, att kammarens ledamöter med den stora mängd af papper, som de nu ha på sina bord, skulle ha varit i tillfälle att läsa igenom den nu föreliggande motionen, och då den icke heller finnes refererad i statsutskottets betänkande, anser jag mig böra i korthet återgifva, hvad den innehåller.

Vid förra årets riksdag, då ny stat för telegrafverket antogs, fastställdes också ett nytt aflöningsreglemente för verket. I detta reglemente förekommer en paragraf, som säger, att tjänstemän, som före 1902 års utgång tillträdtt tjänst af ifrågavarande slag, skall beträffande rätt till förhöjning af lönen efter nyssnämnda tidpunkt anses hafva vid detta tillträde inträdt i den aflöningsgrupp, som befattningen från 1903 års början tillhört. Nu framgår det af formuleringen af denna bestämmelse, att den gäller endast tjänstemän, medan den däremot icke gäller vaktbetjante. Jag vill icke säga, att detta beror på ett förbiseende, så mycket mindre, som bestämmelsen tillkommit till förmån för endast de tjänstemän, som kommo att ställas på ordinarie stat i anledning af telegrafverkets omorganisation och telefonväsendets sättande på ordinarie stat. Genom dessa anordningar kommo distriktsförvaltningarnas och telefonväsendets tjänstemän på ordinarie stat och tillerkändes rätt att beräkna ålderstillägg från den tidpunkt, då de tillträdtt sina befattningar. Distriktsdirektörer, distriktsingenjörer, interurbantefonister och tjänstemän i telegrafstyrelsen, hvilka innehåft sina tjänster på förordnande, blefvo sålunda de enda, som kommo i åtnjutande af den nämnda förmånen, under det att betjänteklassen, af hvilken många innehåft sin tjänst i 20, ja, nära 30 år, icke kom med, dels därför att denna klass alltid förut stått på extra stat, dels därför att den icke ansetts tillhöra telefonväsendet.

När nu tjänsterna anslogos lediga, antogs allmänt — som också i motionen framhålles — såväl af telegrafstyrelsens tjänstemän som af tjänstemännen i hela telegrafverket, att äfven betjante skulle för ålderstilläggs beräkning få tillgodoräkna sig den tid, som de redan innehåft sina befattningar. Men när i slutet af förra året upplystes, att så icke var förhållandet, väckte detta en allmän bestörtning för att ej säga förtviflan hos en del af de äldre vaktbetjante, af hvilka flera sitta med stora familjer och som nu sågo sig beröfvade en förmån, om hvilken de gjort sig säkra. Men icke nog därmed, att de funno sig gå miste om ålderstillägget; några af de äldre vaktbetjante förlorade dessutom genom den nya aflöningsstaten en del af sina förut innehafda inkomster, hvilket jag äfven i motionen framhållit. Sålunda förlorade en i inkomst 95 kronor, en annan 80 kronor, en tredje 20

*Ang. ålders-
tillägg åt vissa
vaktbetjante.*

(Forts.)

kronor, och jag har tillagt i motionen, att inkomsterna blefvo ännu sämre för dem, därför att de samtidigt måste ingå i pensionsinrättningen och dit erlägga afgift.

Det var icke dessa vaktbetjante själfva, som vände sig till mig för att få rättelse härutinnan, utan det var deras förmän, som iakttago, hvilket ytterst ogynnsamt inflytande den af detta förorsakade modlösheten väckte hos dessa pliktrogna arbetare, och de besvuro mig att i Riksdagen väcka motion om saken. Jag svarade genast, såsom jag nyss nämnde, att detta var telegrafstyrelsens sak och att de finge vända sig till denna. De vände sig också till telegrafstyrelsen och den insåg till fullo, att det här gällde en behjärtansvärd sak, men det var med telegrafstyrelsen, som det, enligt hvad vi nyss hörde från herr generalpostdirektören, var med generalpoststyrelsen; det är nämligen icke så roligt för en styrelse att året efter det, då en ny stat blifvit för verket fastställd, komma in till Riksdagen och begära omedelbara ändringar af denna stat. Det var också detta, som föranledde telegrafverkets chef att icke nu ingå till regeringen med någon begäran om ändring, utan han ansåg, att saken i stället skulle kunna ordnas genom enskild motionärs ingripande, och när jag då nämnde för honom, att jag ämnade väcka motion i frågan, uttalade han däröfver sin tillfredsställelse och sin lifliga förhoppning, att Riksdagen icke skulle motsätta sig en så billig begäran som denna. Det antal vaktbetjante, som i den nya staten uppförts på ordinarie stat, och för hvilka sålunda en jämkning skulle kunna ifrågasättas, utgör 25. När vi då granskade förteckningen öfver dem, befanns emellertid, att en stor del af dessa 25 var helt unga personer, 20, 22, 23 år eller så, endast en af de yngre hade uppnått 30 år; de äldre, som jag här motionerat om, intogo en helt annan ställning. Det ansågs icke lämpligt eller ur vanlig riksdagssynpunkt tillrädligt att begära särskilda förmåner för personer, som voro så unga, som de flesta af dessa betjante voro, utan det ansågs vara lämpligast att framställa en dylik begäran beträffande endast de fyra, som motionen omhandlar. Af dessa fyra har en tjänstgjort på sin nu innehafvande plats i icke mindre än 27 år, en annan sedan år 1883 och en tredje sedan år 1880; en af dem har tjänstgjort på sin nuvarande plats endast sedan 1895, men denne har i stället hittills varit anställd som förman för dem alla.

Såsom jag sade, ansåg sig icke telegrafstyrelsen kunna inkomma med någon framställning i fråga om ålderstillägg, men däremot ansåg sig styrelsen kunna begära rättelse däruti, att några af dessa vaktbetjante hade från en högre inkomst genom den nya staten blifvit nedflyttade till en lägre inkomst. I detta syfte har också framställning gjorts hos Kungl. Maj:t, men efter hvad jag i dag hört, lär ingen utsikt finnas för att regeringen inkommer med proposition i saken, och det finnes därför dubbelt skäl för kammaren att icke nu afslå den blygsamma anhållan, som jag här gjort.

Jag tror, att, när kammarens ledamöter nu fått dessa upplysningar, det icke blir för dem möjligt att afslå motionen, och jag tror till och med, att statsutskottets ledamöter, som ju haft en god formell anledning att afstyrka densamma, nu efter de lämnade upplysningarna skola ha en lika god anledning att liksom kammarens öfriga behjärtade medlemmar bifalla det föreliggande förslaget.

Jag ber, herr talman, att med anledning af hvad jag nu yttrat få yrka bifall till min motion.

Herr *Hedin* instämde häruti.

Herr *Olsson* i Fläsbro: Herr talman! Jag däremot tror, att statsutskottet icke saknat skäl att afslå herr *Nyströms* förevarande motion. Genom fjolårets lönereglering ha visserligen inkomsterna för tre af de vaktbetjante, hvarom i motionen är fråga, minskats med resp. 95, 80 och 20 kronor, men just genom denna lönereglering ha dessa vaktbetjante att påräkna två ålderstillägg å hvarterda 200 kronor efter 5 och 10 års väl vitsordad tjänstgöring, och då synes det vara tämligen klart, att den minskning i löneinkomster, som de genom den skedda löneregleringen drabbats af, är af tillfällig art. Och då de vidare icke äro äldre, än att de komma att erhålla ålderstillägg vid resp. 52, 55 och 56 års ålder, förefaller det mig, som om de icke hade skäl att vara missbelättna.

Beträffande den fjärde af de här ifrågakvarande vaktbetjante, har han just genom löneregleringen kommit att erhålla 150 kronors högre aflönning för år, än han förut hade, oafsedt det, att äfven han nu äger att tillgodoräkna sig ålderstillägg.

Hur skulle det för öfrigt gå, om Riksdagen på enskild motionärs framställning skulle göra afvikelser från gällande aflöningsreglementen. I år säger den ärade motionären, att det här endast är fyra stycken, som böra intaga en undantagsställning, men om motionen bifalles, är det anledning att tro, att ett annat år andra komma och göra framställning i liknande syfte. Och huru skulle Riksdagen då kunna i hvarje fall bedöma, om dylika framställningar äga fog för sig eller icke?

Jag skall för min del, herr talman, anhålla om bifall till statsutskottets afstyrkande hemställan.

Herr *Eklund*: Villigt erkänner jag, att utskottet formellt taget haft fullt giltiga skäl för sitt afstyrkande af den nu föreliggande motionen; men då här — hvilket jag tror, att alla, som veta hvad denna fråga innebär, och som lyssnat till hvad motionären anført, måste erkänna — verkligen föreligger ett missförhållande, vågar jag likväl ställa mig på motionärens sida. Det kan icke gärna vara annat än ett förbiseende, att den senaste löneregleringen kommit att resultera i en nedsättning i aflönningen för några af de betjante, som varit längst anställda i telegraf-

Ang. ålders-
tillägg åt vissa
vaktbetjante.

(Forts.)

Ang. ålders-
tillägg åt vissa
vaktbetjante.

(Forts.)

verket. Såsom motionären framhållit, har en af de personer, som det här är fråga om, innehaft sin nuvarande befattning i telegrafverkets tjänst i icke mindre än 27 år, och då han enligt upplysningar, som jag fått, före nämnda befattnings erhållande haft annan anställning i verket i fyra år, har han varit anställd i statens tjänst i 31 års tid. Nu blir belöningen för hans uthållighet och hans trohet, att han efter 31 års tjänstgöring i verket får en afsevärd nedsättning i sin aflöning. Som motionären nämnde, utgör denna nedsättning 80 kronor, och därtill kommer också, att han får ökade afgifter till pensionsinrättningen, uppgående till omkring 25 kronor. Det blir således en nedsättning i denna persons lön af 105 kronor. Nu sade den ledamot af statsutskottet, som här nyss yttrade sig, att personen i fråga i stället får den förmånen att, efter 5 år erhålla ett ålderstillägg å 200 kronor. Ja, det är ju godt och väl det, men icke är han för ögonblicket hjälpt med hvad han kommer att få om 5 år. Hans nuvarande aflöning, på hvilken han grundat sin existens, minskas ju i alla fall med ett så afsevärdt belopp som 105 kronor, alltså med icke mindre än 10 procent af hela lönen. Detta kan icke vara rättvist. Jag hemställer till herrarne själfva, huru ni skulle känna det, om edra inkomster skulle minskas i samma grad.

Vidare är det en annan orimlighet, som här förekommer. Under det att de gamla betjante sålunda få nedsatta löner, få de unga en afsevärd förhöjning. Det är ju väl, hvad de unga beträffar, att så är förhållandet, men nog ställer det sig för de gamla ganska orättvist, att sådana, som varit med i verket endast en 4, 5 år, få en förhöjning i lönen, som uppgår ända till 350 kronor, under det att lönerna för de gamla nedprutas.

Här sades häromdagen, att skatten på upp- och afskrifningsanvisningar är en skatt på ordentligheten. Ja, det synes mig, att det här är fråga om en skatt på uthålligheten och troheten. Dessa personer, som varit länge anställda i verket, ha gifvetvis haft den förhoppningen, att någon tid skulle komma, då deras löneförhållanden blefve bättre. År 1872, när den förut nämnde af de här ifrågakvarande personerna inträdde i tjänstgöring, utgjorde arfvodet för telegrambärare 25 kronor i månaden, alltså 300 kronor om året. Då kom en massa unge män in som betjante, men sedan de varit med några år, lämnade de flesta af dem verket på grund af att inkomsterna voro så obetydliga. Dock ha några stått kvar under alla dessa tider och ha därunder gifvetvis skaffat sig en kunnighet på dithörande område, som varit verket till nytta. Som »ersättning» härför få de nu vidkännas en afsevärd nedprutning å sina löner.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till motionen och afslag å utskottets hemställan.

Herr Nyström: I anledning af herr Olssons yttrande, att de vaktbetjante, hvilka motionen gäller, skulle hinna att komma upp till sina båda ålderstillägg, ber jag att få nämna, att just

den vaktbetjänt, som han omnämnde och som i själfva verket genom den nya staten fått en lönetillökning af 150 kronor, är född år 1851, att han således redan nu är 53 år gammal och alltså icke skulle komma upp till sitt andra ålderstillägg förrän vid fyllda 63 års ålder. Men enligt aföningsreglementet får han icke stanna kvar, tills han blir så gammal, och trots det, att han i öfver 30 år varit anställd i telegrafverkets tjänst och där skött en mycket ansvarsfull syssla, kan han således aldrig komma i åtnjutande af det andra ålderstillägget.

*Ang. ålders-
tillägg åt vissa
vaktbetjante.
(Forts.)*

Jag vill nämna, att denne man, som är vaktmästare vid Stockholms centraltelegrafstation, är en af de skickligaste montörer, som finnas. Han var på 1870-talet med om att inreda den stora telegrafstationen vid Skeppsbron, och ingen inom hela telegrafverket är mera förtrogen med alla de invecklade ledningar där inom än just den här ifrågavarande mannen, hvars namn är Johansson. Hans tjänstgöring räcker från morgon till kväll, och äfven om nätterna måste han ofta gå upp och ordna åtskilliga linjeförhållanden. Han har således icke tillfälle till någon extra förtjänst. Ehuru han har hustru och barn och är en gammal man, hinner han likväl icke upp till andra ålderstillägget, medan däremot, såsom herr Eklund sade, linjedirektörer, som endast varit med en 10 år, genast fått tillträda icke endast första, utan äfven andra ålderstillägget och sålunda få uppbära högsta direktörlön. Kan det då vara rätt, att Johansson, som offrat sitt lif på ett skickligt och plikttroget arbete i telegrafverkets tjänst, skall nekas den lilla förmån, som här begäres?

Öfverläggningen var härmed slutad. I enlighet med de yrkanden, som därunder förekommit, gaf herr talmannen propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på afslag därå och bifall i stället till den af herr Nyström i ämnet afgifna motionen. Herr talmannen fann den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad, men som votering begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i sjätte punkten af utskottets förevarande utlåtande no: 7, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren med afslag å utskottets berörda hemställan bifallit den af herr Nyström i ämnet afgifna motionen.

Voteringen utföll med 93 ja, men 100 nej; och hade alltså kammaren med afslag å utskottets hemställan bifallit den af herr Nyström i ämnet väckta motionen.

Punkten 7.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Ang. revaccination af värnpliktige.

Punkten 8.

Kungl. Maj:t hade föreslagit Riksdagen, att reservationsanslaget till vaccinationens befrämjande måtte från och med år 1904 höjas med 4,500 kronor, eller från 10,500 kronor till 15,000 kronor.

Utskottet hemställde emellertid, att Kungl. Maj:ts förevarande förslag icke måtte af Riksdagen bifallas.

Vid punkten var fogad reservation af herrar *Chr. Lundeberg, A. G. L. Billing, N. Fosser, I. Wijk, friherre J. T. Gripenstedt, F. E. Pettersson, H. P. P. Tamm, K. E. Bohnstedt, greve Ph. Klingspor, friherre N. A. H. Palmstierna, E. Fränckel* och greve *K. A. Posse*, hvilka ansett utskottet böra hemställa, att Riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande framställning, måtte från och med år 1904 höja reservationsanslaget till vaccinationens befrämjande med 4,500 kronor, eller från 10,500 kronor till 15,000 kronor.

Utskottets hemställan upplästes, hvarefter ordet på begäran lämnades till

Herr Lindgren i Örebro: Herr talman, mina herrar! Redan vid remissdebatten påpekades det allvarligt i denna kammare, huru vår statsbudget haft benägenhet att växa med allt för många millioner kronor, så att det till slut kanske kunde hända, att vi icke kunna bestrida utgifterna. Vi ha därför icke råd att anvisa anslag till någonting, som är obehöfvt.

Jag har egentligen begärt ordet i denna punkt för att till statsutskottet uttala min tacksamhet för den motivering, utskottet använt vid afstyrkandet af föreliggande anslagshöjning. Utskottet säger nämligen, att »utskottet icke kan dela den till grund för förslaget liggande uppfattning om önskvärdheten och behovet af de värnpliktiges revaccinering». Statsutskottet anser således icke, att någon revaccinering är önskvärd eller behöfvt. Jag instämmer fullständigt däri.

Men jag skulle önska, att till utskottets motivering varit tillagdt, att vaccinering och revaccinering är både farlig och skadlig. Om vi än skulle ha råd till att höja detta anslag till det belopp, som nu begärts, så ha vi dock icke råd till att sätta våra värnpliktiges hälsa och lif på spel genom att låta revaccinera dem. Ty, såsom vi veta, har läkarevetenskapen numera kommit så långt, att den inser, att vaccinering är farlig och skadlig, därigenom att den mycket lätt sprider många smittosamma sjukdomar.

Jag är — såsom sagdt — statsutskottet tacksam för dess uttalande och har naturligtvis intet yrkande att göra i annan riktning. Jag anhåller att få instämma i dess hemställan, men vill,

herr talman, hafva uttaladt, att vi icke hafva råd att ställa våra värnpliktiges hälsa och lif på spel genom revaccinering.

Ang. revaccination af värnpliktige.

(Forts.)

Herr Vahlquist: Herr talman! Då det för mig står alldeles klart, att revaccinering af de värnpliktige är nödvändig, är det naturligt, att jag i motsats mot den föregående talaren icke kan vara statsutskottet tacksam för, att det behagat tillstyrka Riksdagen att afslå den förevarande framställningen. Utskottet har enligt min tanke motiverat detta något knapphändigt. Utskottet säger endast, att det icke kan dela den till grund för förslaget liggande uppfattningen om önskvärdheten och behovet af de värnpliktiges revaccinering. Jag tror dock, att utskottet med någon god vilja mycket väl kunnat i den kungl. propositionen finna skäl för ett motsatt tillvägagående. Herrarne veta lika väl som jag, att under krigstid, då truppmassor hopas, farsoter af flera slag lätt kunna uppstå på grund däraf, att de stridande trupperna komma under helt andra förhållanden, än då de äro förlagda i sina hemorter. De komma att få utstå mödor, strapatser och umbäranden af mångahanda slag, hvilket naturligtvis gör, att deras motståndskraft mot smittosamma sjukdomar nedsättes. Om man nu i sin hand äger medel att begränsa och motverka några sådana farsoter, är det då rätt att icke i tid begagna sig därpå? Vi veta, att mot smittkoppor ha vi just i vaccinering ett erkänt godt medel, som i regel medför immunitet, och om det möjligen icke alltid skulle medföra immunitet, dock åtminstone säkert bidrager till, att sjukdomens förlopp blifver lindrigare.

Den siste talaren sade, att vaccinering rent af vore skadlig och farlig. Ja, det är en mycket gammal historia, som vaccineringens vedersakare kommit fram med. I Kungl. Majts proposition anföres ett yttrande af medicinalstyrelsen, att för 20 å 30 år sedan dessa synpunkter gjorde sig gällande. Men det är nog andra förhållanden nu än då. Den tiden begagnades tämligen sparsamt den så kallade animala lymfan, utan man använde så kallade humaniserad lymfa, d. v. s. man ympade från arm till arm. Numera, särskildt i militärskolorna, där revaccinering på grund af ett kungl. bref och enligt gällande tjänstgöringsreglemente skall äga rum vid den första anställningen, användes uteslutande den s. k. animala vaccinen. Denna vaccin beredes under så betryggande garantier, att de sjukdomar, som man anser möjligen skulle kunna öfverföras genom vaccinering arm från arm, såsom t. ex. syfilis, numera icke kunna öfverföras. Jag tror därför, att jag vågar sätta kungl. medicinalstyrelsens auktoritet öfver den ärade kamratens på örebrobanken.

Att de värnpliktige äro mottagliga för smitta vid den ålder, då de möjligen skulle kunna blifva utkommenderade till fosterlandets försvar, visar ju medicinalstyrelsen, då den i sin framställning säger, att af de revaccinerade rekryterna det icke var mindre än 75 % — jag vågar påstå i vissa fall ända till 90 % — som reagerade för revaccineringen. Detta visar ju, att om en

Ang. revaccination af värnpliktige.
(Forts.)

epidemi uppstode, så skulle ovillkorligen alla dessa värnpliktige drabbas af smittkoppor, och det är ju klart, hvilken stor olycka detta skulle medföra för vårt lands försvar. Mycket annat skulle också kunna framhållas, som talade för revaccinering af de värnpliktige.

Det finns ju en och annan, som säger: men de äro ju vaccinerade förut. Ja, vi veta ju att obligatorisk vaccination äger rum, men den därigenom åstadkomna immuniteten räcker endast till en viss tid, som den icke öfverskrider, och går nog icke i allmänhet så långt som till 20:de och 21:sta året, då revaccinationen egentligen kommer i fråga, utan slutar i många fall mycket tidigare.

Enligt mitt förmenande är de värnpliktiges revaccination icke så mycket afsedd för fredsöfningarna, som fast mera för kritiska tider, då mobilisering kommer i fråga. Man bör då vara beredd att skicka ut en trupp, som icke är mottaglig för en sådan sjukdom som smittkopporna, den enda sjukdom vi för närvarande känna, som kan förekommas genom vaccinering. Därför synes det mig vara viktigt att vidtaga denna åtgärd redan under fredens dagar.

Utskottet har för mycket fäst sig vid en viss del af den motivering, som medicinalstyrelsen framlagt, och som jag måste erkänna synes vara något svag. Medicinalstyrelsen säger i sin skrifvelse till Kungl. Maj:t i ämnet, att det är i anledning af förlängningen af de värnpliktiges vapenöfning, som styrelsen gör denna propos. Detta är enligt mitt förmenande alldeles oriktigt, ty förslaget borde för länge sedan hafva varit framlagt.

Jag anser revaccineringen vara af största betydelse, icke så mycket för förhållandena i fredstid, utan fastmera vid mobilisering. Det är helt enkelt omöjligt, mina herrar, att sedan mobiliseringsordern är utgången, anordna revaccinering af dem vid mobiliseringen inkallade, ty under den tid, som borde åtgått för förloppet af revaccineringen, är det just som mobiliseringen äger rum, och då denna är färdig, är det för sent.

Jag vill med afseende å revaccineringen säga, att densamma äger rum i, såsom jag tror, samtliga arméer i hela Europa, i Danmark dock först sedan tre år tillbaka. I Norge är revaccinering visserligen icke föreskrifven, men lär likväl användas.

Herr talman! Jag skall icke uppehålla kammaren längre, men skall för min del be att få på det lifligaste yrka bifall till den vid den föredragna punkten fogade, af herr Lundeberg med flera afgifna reservationen.

Herr Olsson i Fläbro: Då den ärade representanten från Skeninge behagat yrka bifall till den vid punkten fogade reservationen, så anhåller jag att få anföra de skäl, som för mig varit bestämmande, då jag inom utskottet intagit en motsatt ståndpunkt.

Revaccination af värnpliktige har, som bekant, icke förut ägt rum. Som skäl härför anför medicinalstyrelsen, att de värnpliktige efter undergången revaccinering måste under några dagar afhålla sig från trägnare tjänstgöring. I följd häraf har det ansetts olämpligt att införa revaccineringskyldighet, så länge öfningstiden varit kort. Men om detta är sant, hvilket jag för min del icke vet, så synes mig en sådan skyldighet icke heller nu böra införas, så vida icke skälen därtill äro synnerligen trängande. Men det förefaller mig som om medicinalstyrelsen härvidlag saknat förmåga att prestera dylika skäl. Visserligen anføres, att under fransk-tyska kriget 1870—1871 fransmännen i följd af uppkommen koppjsjukdom förlorade ett vida större antal af sina trupper än tyskarne och att anledningen därtill varit, att revaccinationen inom den franska hären skett på ett mindre tillfredsställande sätt. Men af denna framställning framgår dock icke, att revaccinationen blifvit bättre utförd på de tyska rekryterna, vid hvilket förhållande det af medicinalstyrelsen anförda fallet i själfva verket ingenting bevisar.

Ang. revaccination af värnpliktige.
(Forts.)

Då vaccinationens nytta enligt mitt förmenande är lindrigast sagdt tvifvelaktig — om jag också icke vill om densamma fälla så skarpa uttryck som den ärade talaren på örebrobanken — och då den föreslagna anordningen därjämte tvifvelsutan skulle komma att mindre väl mottagas af de värnpliktige själfva, så tror jag att statsutskottet haft ganska goda skäl för sin hemställan; och yrkar jag för min del bifall till densamma.

Herr Lindgren i Örebro: Herr talman! Det har här blifvit påpekadt, att animal vaccin numera brukar användas vid värnpliktige revaccinering. Det kan ju hända, att så är fallet, hvilket jag ej vet, men säkert är, att i vårt land användes egentligen och hufvudsakligen så kallad humaniserad vaccinlymfa vid vaccination, d. v. s. att vaccinationen sker från arm till arm. Men äfven i fråga om användandet af animal vaccin ber jag att få åberopa den högsta medicinska auktoritet vi hafva i Sverige, nämligen kungl. medicinalstyrelsen, som säger, att »mikroskopisk undersökning af lymfan ger oss icke någon klarhet beträffande dess renhet». Därtill kan läggas utlåtanden af många andra läkare både i in- och utlandet, men jag nöjer mig att åberopa detta uttalande af medicinalstyrelsen därom, och vill betona, att man ej har något medel, hvarigenom man kan undersöka, om lymfan är ren eller icke. Därför måste såväl vaccination som revaccination vara förkastlig. Att vaccination användes förr i världen, då koppe-epidemier voro vanliga i vårt land, kan man förstå, men icke att den användes fortfarande, då dessa epidemier numera hafva så godt som upphört. Denna förbättring i förhållandena få vi dock icke tillskrifva vaccinationen, ty hvarför hafva kolera, frossa, pest och digerdöd upphört? Jo, därför att vi nu första bättre, huru vi skola sköta oss. Vi vidtaga nu bättre hygieniska åtgärder, och numera kan knappast en koppepidemi komma i fråga af sådan,

Ang. revaccination af värnpliktige.
(Forts)

utsträckning som förr i världen, då man var så vårdslös, att till och med friska och sjuka lades i samma säng. Nu förstår man att isolera och äfven att desinficiera. Alltså är det intet skäl för att vi skulle fortsätta att vaccinera, icke ens med användande af animal vaccin.

Medicinalstyrelsen har också sagt, att »bland de sjukdomar, som inokulerats med vaccin, märkes i främsta rummet syfilis», och jag tror, att denna sjukdom tyvärr förut är alltför mycket utbredd bland våra värnpliktige och stamtrupper.

Jag anser därför, att det ej är skäl, att man genom vaccinering riskerar att ytterligare sprida sjukdomar. Min öfvertygelse är — och jag tror, att det ej skall dröja länge, förrän vetenskapen skall bekräfta detta — att det just är genom vaccinering, som en del sjukdomar spridas. Man påstår, att vårt land är det bäst vaccinerade i hela världen, d. v. s. det *mest* vaccinerade, men just genom detta vaccinerande har antagligen tuberkulos i så oroväckande grad utbredd sig, och det påstås ju, att snart sagdt hvar tredje människa är behäftad med sjukdom af denna art. Därför vidhåller jag min åsikt, att vaccinering är både farlig och skadlig; och jag skulle till stöd för denna min åsikt kunna anföra en mängd utlåtanden från medicinska auktoriteter, ehuru jag för denna gång skall låta anstå därmed.

Chefen för civildepartementet herr statsrådet Westring: Herr talman! Mina herrar! Det kan icke annat än väcka en viss förvåning, att statsutskottet i denna punkt uttalat den uppfattning, att någon önskvärdhet och något behof af revaccinering icke förefinnes, då ju vår sakkunniga myndighet så bestämdt uttalat sig för nyttan af en sådan åtgärd. Att vaccinering öfver hufvud taget icke skulle vara lämplig, har nu ganska skarpt betonats här i kammaren. Såsom jag antydde, har dock vetenskapen en helt annan uppfattning, och denna vetenskapens uppfattning bekräftas på det allra bestämdaste af de statistiska uppgifter, som rörande vaccinationens verkan föreligga. Det lär allt vara ett betydande misstag, då en föregående talare påstod, att vi ej hade vaccinationen att tacka för den minskning i smittkoppsjukdomen, som i vårt land inträdt.

Här har jag med mig en bok med grafiska tabeller rörande denna sak, som jag torde få visa. Jag skulle önska, att tabellerna vore i större format, men jag tror dock, att de äro tämligen tydliga. Dessa tabeller tala i detta afseende ett alldeles utomordentligt kraftigt språk. Här se herrarna en tabell, som utvisar dödligheten i Sverige i smittkoppor under tiden från 1774 till 1883. Densamma utvisar antalet döda på 100,000 invånare, och siffrorna gå från 0 till 750. År 1779 var siffran uppe i öfver 700 på 100,000 invånare. Naturligtvis rasade då en synnerligen svår epidemi, men vi se här hela vägen på den grafiska tabellen ganska höga pelare. År 1816 infördes den obligatoriska ympningen, och sedan har under nästan intet enda år antalet döda i denna sjuk-

dom öfverstigit 50 på 100,000 invånare. Den högsta siffran var under något af åren i början på 1870-talet, då den var nära 100 på 100,000 invånare, men det var under ett år, då en mycket svår epidemii härjade här i landet. I regel ha vi endast några få dödsfall om året.

*Ang. revaccination af värnpliktige.
(Forts.)*

Det finnes äfven en annan tabell, nämligen från Preussen, hvilken talar ett om möjligt ännu tydligare språk, särskildt med afseende å fördelen af revaccination af arméns manskap. Den öfversta afdelningen här afser hela befolkningen i Preussen. Den angifver äfven, huru många individer, som på hvarje 100,000-tal af befolkningen dött i smittkoppor. Den nedre afdelningen afser särskildt militärer. I Preussen infördes 1875 en ny lag om vaccination; dessförinnan se vi, hvad först angår befolkningen i dess helhet, att det var ett ganska betydande antal dödsfall i smittkoppor. Siffran var uppe i 15, 20, 30, ja 60 per år; under hvart och ett af åren 1871 och 1872 sprang den till och med upp till i det närmaste 250 på 100,000 invånare, men under dessa bägge år härjade också en svår epidemii i landet. Så genomfördes lagen af år 1875, och med ens kröp siffran ned, så att den ej för ett enda år uppgått till mer än 5 å 6 på 100,000 invånare. Är ej detta ett resultat att räkna med?

Så ha vi den andra afdelningen, som visar dödsfallen bland den militära befolkningen, och jag ber då att få fästa uppmärksamheten på en liten del af tabellen, som afser tiden till 1834. Man var då uppe vid ganska höga siffror; de sista åren före 1834 var det omkring 70 på 100,000. Men så infördes år 1834 i Preussen den föreskriften, att de värnpliktige skulle revaccineras. Med ens sjönk dödligheten ned till under 10, och den har sedermera icke under något enda år varit större med undantag för åren 1870 och 1871. Men under dessa bägge år, då som sagt dödligheten bland befolkningen i det hela var nära 250 på 100,000 invånare, var dödligheten likväl icke hos någon del af arméns manskap mer än 30 på hvarje 100,000-tal. Det är siffror, som tala. Efter genomförandet af 1875 års lag, som naturligtvis äfven inverkade på militären, visade det sig, att under tiden 1875—1887 det bland militären blott inträffat ett dödsfall i smittkoppor.

Jag tror, att med sådana siffror för ögonen det är fåfängt att söka bestrida vaccinationens oerhörda nytta.

Nu talas det om, att det genom vaccinationen skulle uppstå fara för, att andra sjukdomar skulle öfverföras genom smitta. Medicinalstyrelsen har dock i den framställning, som legat till grund för den kungl. propositionen, påvisat, huru meningen med detta anslag är att utbyta den vaccinerings, som ännu äger rum medelst öfverföring från arm till arm, mot uteslutande användning af animal vaccin. Det är för att åstadkomma detta, som det behöfves större anslag, än som eljest skulle vara erforderligt. Medicinalstyrelsen redogör också närmare för huru vid vaccinerings skall tillgå. Meningen är, säger medicinalstyrelsen, att vaccinen skall tagas från kalffvar, som därefter nedslaktas och, innan lymfan

Ang. revaccination af värnpliktige.
(Forts.)

utlämnas, undersökas för utrönande af, om de hafva någon sjukdom, som kan medföra smitta, naturligtvis särskildt tuberkulos. Vi veta, att det är mycket lätt att verkställa en sådan undersökning. Medicinalstyrelsen anser, att med ett sådant förfaringsätt faran för öfverförande af andra smittosamma sjukdomar är fullständigt aflägsnad.

Då således nyttan af vaccineringen såsom immunitetsmedel mot smittkoppor torde vara alldeles obestriddig och då ej heller någon fara att med vaccinen skall öfverföras annan smittosam sjukdom föreligger, så synes det mig, som om det vore klokt att bevilja det ifrågakvarande anslaget.

Herr Hörnstén: Herr talman! Jag skall inskränka mig till att i denna fråga blott anföra några exempel från min hemtrakt angående vaccinationens verkan och nytta, hvarom meningarna här synas vara delade.

Åren 1870—1872, om jag minnes rätt, härjade en smittkopps-epidemi inom just den socken, där jag är född och fortfarande har mitt hemvist, och då fann man tydligt, att de personer, som af fri vilja läto revaccinera sig, undgingo att, huru nära de än kommo i beröring med smittade personer, själfva blifva smittade; och att personer, som vaccinerats såsom barn, verkligen skulle behöfva revaccineras, därpå har det äfven gifvits mångfaldiga bevis. Den vaccinator, som vi fortfarande hafva i socknen, har tillerkänts medalj för långvarig och trogen tjänst, ty han har tjänstgjort där i 32 år. Han har både på sig själf och andra utfört revaccination och funnit, att i många fall kan revaccination behöfva upprepas flera gånger, innan personen i fråga blir fullkomligt vemottaglig för smitta. De vetenskapliga framställningar, som af en nyare sorts läkarvetenskap gjorts och mig veterligen kraftigast framburits af den s. k. homöopatiska skolan, ha dock, tror jag, icke i närvarande stund åtminstone kunnat bevisa vaccinationens öfvervägande skadlighet, ja, knappast nog bortresonera dess väsentliga nytta.

Hvad nu angår de värnpliktiges revaccinering, vill jag stå vid hvad jag här yttrat angående denna procedurs nytta och nödvändighet; men jag ber äfven att få fästa uppmärksamheten vid ett annat förhållande, som kanske snart nog kan komma att göra sig gällande, förutsatt nämligen att man icke lyckats fullkomligt bevisa vaccinationens obehöflighet. Genom den förut nämnda medicinska verksamheten, om jag får använda detta uttryck, nämligen genom den homöopatiska, har inom vissa och rätt stora områden i synnerhet af Norrland uppstått en sådan motvilja mot vaccineringen, att de vaccinatorer, som ej vilja taga i riktigt med härdhandskarna, måste låta barnen förbli ovaccinerade. Detta har, efter hvad jag tror, fortfarande under minst tolf år, och den tid är således icke långt aflägsen, då man bland de värnpliktige skall börja få räkna sådana, som aldrig blifvit vaccinerade. Utgå vi nu från den förutsättningen, att vaccineringen dock har utfört sin

mission och kanske fortfarande har sin mission att fylla gent emot den ifrågavarande smittosamma sjukdomen, kommer det alldeles nödvändigt att framgå, att vaccination måste företagas på de värnpliktige. Ty, såsom en föregående ärad talare har påpekat, blir förhållandet helt annorlunda för i krigstjänst stadda personer än för dem, som vistas på sin hemtrakt, ty dels äro de förra lättare utsatta för att angripas af smitta, och dels äro deras lefnadsförhållanden sådana, att de lättare kunna mottaga denna smitta.

Ang. revaccination af värnpliktige.
(Forts.)

Jag skall ej här göra något yrkande, utan är det så, att man af sparsamhetsskäl för närvarande vill afslå den gjorda framställningen om ökad anslag, skall jag som sagdt ej hafva något emot det, men jag förespar dock, att det med all säkerhet kommer att behövas vaccination och revaccination för de värnpliktige.

Herr Vahlquist: Herr talman! Blott ett par ord. Den ärade talare, som bemötte mitt yttrande, förklarade, att det stora antalet dödsfall i smittkoppor inom den franska armén under 1870—71 års krig mot det ringare antalet dödsfall inom tyska armén under samma krig ingenting bevisade, då revaccination af bägge ländernas trupper ägde rum. Jag vill då blott gifva den förklaringen, att man i Frankrike begagnade sig af en metod, som i Tyskland redan var utdömd. Man använde då ännu i Frankrike vid revaccination lymfa i torr form, pulfverform; och resultatet däraf var det, att vid vaccinationen reagerade blott 5 procent af de vaccinerade eller revaccinerade. I Tyskland däremot använde man redan då den lymfaform, som nu brukas, och motsvarande siffror utgjorde där 75 till 93 procent. Det är nog därför det har sagts, att den franska arméns revaccinering knappast hade någon nytta med sig.

Herr Lindgren i Örebro: Herr talman! Herr statsrådet och chefen för civildepartementet har här åberopat statistiska tabeller. Jag vill icke inlåta mig på någon kritik af dessa, men ber i alla fall att få anföra, hvad professorn i hygien vid universitetet i Moskva doktor Fredrik Erisman säger angående statistiken på detta område. »Det har» — säger han — »visat sig, att hela den statistik öfver kopporna, som vi för närvarande äga, med få undantag, är värdelös och således icke med godt samvete kan användas såsom ett bevis för vaccinationens skyddande förmåga: sifferuppgifterna öfver sjukdoms- och dödsfall i följd af koppor hos vaccinerade och icke-vaccinerade hafva uppenbarligen med stor kritiklöshet användts af vaccinationens försvarare.» Man kan väl ock fråga, hvarför man icke medelst statistik äfven har visat, att vaccination åstadkommit, att kolera, digerdöd och pest numera ha upphört i vårt land; dessa sjukdomar äro ju af samma slag som smittkoppor. Jag tror icke för min del, att vi ha vaccinationen att tacka för smittkopporas upphörande.

Den erkände medicinska auktoriteten doktor Lahmann skrifer på tal om smittkoppor bland annat följande: »Om denna sjukdom

Ang. revaccination af värnpliktige.
(Forts.)

förekommer mera sällan än förut, beror det icke därpå, att vaccinationen är så utbredd, utan därpå, att hvarje sådan sjukdom, såsom t. ex. pesten, under tidernas lopp blir mer och mer sällsynt, tills den, åtminstone periodvis, alldeles upphör. Det bästa skyddet emot en ännu möjligen förefintlig fara för kopporna är *ett naturenligt lefnadssätt*: detta är icke endast det bästa skyddet mot kopporna, utan emot hvarje annan sjukdom öfver hufvud. Om man göres uppmärksam därpå, att hos några af våra grannfolk, hos hvilka vaccinationsvänget icke existerar, kopporna ofta förekomma, så kan man göra den invändningen, att hos just dessa nationer de enklaste grunderna för hygien, renlighet och kroppens vård, ej följas. Detta och icke »bristande vaccination» är orsaken till, att kopporna långsammare upphöra hos dem än hos oss.

Hvad beträffar frågan om vaccination och revaccination af de värnpliktige, ber jag att få anföra några uttalanden af utländska läkare. Medicine och filosofie doktor Craighton säger: »Enligt min åsikt erbjuder vaccinationen intet skydd mot kopporna.» Detta yttrande är hämtadt från kungl. vaccineringskommitténs i England utlåtande. Vidare säger han: »Motståndarne till vaccinationen hafva bevisat ohållbarheten af en egendomlig vidskepelse.» Medicine doktor Crookshank, medlem af kungl. kirurgiska institutet, professor i patologi och bakteriologi vid Kings College i London, uttalar sig på följande sätt: »Jag påstår, att det ej finnes något vetenskapligt stöd för vaccination, och dess användande kommer bestämdt att upphöra», och vidare: »Vi sakna ett profmedel, hvarmed vi skulle kunna skilja mellan en lymfa, som är oskadlig, och en, som är skadlig, så skadlig, att den skulle kunna öfverföra syfilitiskt smittämne.» Ehuru jag upptager tiden, vill jag dock anföra ytterligare ett par uttalanden af auktoriteter på detta område. Medicine doktor R. Hall Bakewell, medlem af kungl. kirurgiska institutet, f. d. öfvervaccinatör och medlem af sundhetsnämnden i Trinidad, säger: »Jag har mycket litet förtroende till vaccination, till och med i fråga om dess mildring af sjukdomen, och ej det ringaste såsom ett skyddsmedel vid elakarade epidemier. Hvad mig själf beträffar, så ådrog jag mig kopporna knappt sex månader efter en mycket svår revaccination.» Rörande kopporna bland soldater, ber jag att få anföra, hvad kungl. kommittén i England säger, nämligen: »3,953 omvaccinerade soldater i brittiska armén voro koppsjuka åren 1860—1888 och af dessa dogo 391 af sjukdomen.» Det var alltså ganska dåligt skydd, 10 procent dogo. Vidare säger en framstående militärläkare i sin rapport angående kopporna i brittiska armén i Egypten följande: »Trots alla försiktighetsmått, som vidtogos i Cairo och oaktadt all hänsyn togs till vaccination och omvaccination, utbredde sig ändock sjukdomen allt mer och mer.» Jag tror, att allt detta talar för, att vi icke böra hvarken vaccinera eller revaccinera.

Herr Wawrinsky i Saltsjöbaden: Herr talman! Min afsikt hade varit att icke yttra mig i denna fråga, då jag tillräckligt tydligt poängterat min ställning till densamma i det yttrande, som af medicinalstyrelsen afgifvits, då styrelsen ingick till Kungl. Maj:t med begäran om ifrågavarande anslag, och hvilket yttrande jag underskrifvit; men då under den diskussion, som nu uppstått i frågan, åtskilligt blifvit sagdt, hvori jag ej kan instämma, ber jag att i största korthet få yttra några ord.

Ang. revaccination af värnpliktige.

(Forts.)

Att söka vederlägga de svaga skäl — ja, rättast sagdt, är det inga skäl alls —, som herrar motståndare till vaccinationen frambära, anser jag ingenting tjäna till, ty dessa personer ha aldrig tagit skäl och komma antagligen icke heller att någonsin göra det, huru mycket man än, vare sig på statistisk väg eller på annat sätt, bevisar för dem nyttan af vaccinationen. De svara alltjämt på samma sätt: vaccinationen gör ingen nytta! Det är deras skäl.

Jag vill därför icke heller nu närmare ingå på förevarande fråga, utan ber endast att med ett par ord få vända mig mot ett påstående af den ärade talaren på örebrobanken. Han sade bland annat, att smittkopporna numera icke förekomma, och han frågade: hvarför ha koleran, frossan och pesten försvunnit? Jo, sade han, därför att vi nu för tiden sköta oss så väl i hygieniskt afseende. Jag vill emellertid upplysa honom om, att smittkopporna ingalunda försvunnit öfverallt. I de nordliga länderna i Europa, i Sverige, Norge, Danmark och Tyskland, uppträda de visserligen mycket sällan, detta — vill jag påstå — beroende därpå, att vaccineringen i dessa länder, särskildt i Tyskland, sker synnerligen omsorgsfullt. Men om man ser på öfriga europeiska länder, där man icke sköter vaccinationen så noga, utan tvärtom ytterst slarfvigt, såsom t. ex i Österrike och Frankrike, för att nu icke tala om Ryssland och de sydligast belägna länderna i Europa, så finna vi, att smittkopporna i *dessa* länder uppträda oupphörligt såsom epidemier. Gränserna mellan sistnämnda länder och deras grannar med bättre vaccinationsförhållanden äro däremot i nu ifrågavarande afseende ytterst skarpt markerade; i de senare inträffa blott ett och annat stänkfall, där den sjuke i regel blifvit smittad på andra sidan gränsen. Det är alltså visst icke fallet, som den ärade talaren sade, att smittkopporna försvunnit från Europa, de finnas nog kvar där, fastän blott i sådana länder, hvarest vaccinationen är illa anordnad eller försummad.

Hvarför man önskar att få de värnpliktige revaccinerade, är tämligen tydligt. Erfarenheten har visat, att vaccinationen, *en* gång gjord, i viss mån skyddar den vaccinerade för smittkoppor under *hela* hans lifstid, nämligen så till vida, att han visserligen en tid efter vaccineringen *kan* få smittkoppor, men då endast i ytterst lindrig grad. Om man däremot efter en 10, 12 år ånyo vaccineras, d. v. s. hvad man kallar revaccineras, så blir därigenom i de allra flesta fall skyddet fullständigt, och vill man sedan förnya vaccinationen ytterligare en gång, kan man vara alldeles sä-

Ang. revaccination af värnpliktige.
(Forts.)

ker på. att man icke angripes af sjukdomen. Det är med säkerhet bevisadt, att så är fallet.

Att vi läkare under sådana förhållanden önska att få icke blott de värnpliktige genom revaccination skyddade emot en så farlig sjukdom, som smittkopporna alltid visat sig vara, utan äfven helst skulle vilja se, att hela vårt folk blefve underkastadt denna skyddsbehandliag, det må herrarne icke förtänka oss, äfven om vi icke nu vågat påyrka något sådant som en *allmän* revaccination. Att vi vilja skydda åtminstone vår armé, så att den icke under brinnande fälttåg, i likhet med hvad som hände fransmännen år 1870, öfverfallas af en svår smittkoppsepidemi, som kanske decimerar trupperna mer, än något fältslag gör, det synes väl både vara patriotiskt och klokt handladt. Medicinalstyrelsen är ju det ämbetsverk, som är skyldigt tillse, att de åtgärder vidtagas, som äro nödvändiga för att höja hälsotillståndet såväl bland den civila som den militära delen af befolkningen, och denna styrelse har därför väckt det här föreliggande, ehuru af utskottet afstyrkta förslaget.

Såsom jag nyss sade, vill jag icke vidare ingå på denna fråga, utan inskränker mig till att helt enkelt yrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag och afslag å utskottets hemställan.

Herr Wallis: Herr talman, mina herrar! Jag hade icke heller tänkt att yttra mig i denna fråga, men talaren från Örebro har uppkallat mig.

Herr statsrådet och chefen för civildepartementet har här visat en för oss alla väl bekant tablå öfver smittkoppornas märkvärdiga aftagande i Sverige. Den ärade talaren från Örebro underkände statistikens vittnesbörd och använde därvid som vetenskaplig auktoritet doktor Erisman, professor i hygien vid universitetet i Moskva. Denne har uttalat som sin mening, att i fråga om smittkopporna hade endast få statistiker något värde. Till dessa få bevisande statistiker hör just vår svenska statistik, den är nämligen absolut bevisande. Förhållandet är det, att på midten af 1700-talet fingo våra förfäder den idén att för vårt land skaffa en fullständig befolkningsstatistik genom att grundlägga det vidtberömda svenska tabellverket — som var det första i sitt slag —, hvarigenom man fick tillförlitliga upplysningar om antalet födda och döda hvarje år. Därjämte skulle detta verk insamla uppgifter om de på den tiden ytterst besvärliga folksjukdomar, som orsakade stor dödlighet. Man fick sålunda kunskap om, huru många, som årligen afidit i dessa folksjukdomar. Det finnes icke något folk på jorden, som har en sådan statistik. Vi kunna tack vare den se, huru det gått med dessa folksjukdomar, som på 1700-talet decimerade vårt lands befolkning, och finna, hurusom de allesammans ha försvunnit. Smittkopporna hörde dit, likaså tyfus och rödsot. Men, mina herrar, dessa sjukdomar ha försvunnit på fullständigt olika sätt. Det har gått gradvis med försvinnandet af de stora tyfusfarsoterna, hvilka uppträdde ännu under

hela första hälften af 1800-talet, och detsamma gäller om rödsoten, som ännu på 1850-talet åstadkom stor dödlighet. Smittkopporna återigen ha så att säga afklippts i ett enda tag, som framgår af den tabell, som herr statsrådet nyss visade. Vi finna af den, hurusom smittkopporna försvunnit i samma ögonblick, som den obligatoriska vaccinationen infördes i Sverige. Hvilken annan slutsats kan man då draga, än att man här har att göra med orsak och verkan? Då nu vaccinationen gör, att individen blir immun, så att han kan umgås med koppsmittade utan att själf blifva smittad, så är det gifvet, att genom den allmänna obligatoriska vaccinationen hela svenska folket har blifvit immunt för smittkopporna. De öfriga folksjukdomarna däremot ha försvunnit endast i den mån, som hygien inom landet förbättrats och befolkningen kommit att lefva under bättre ekonomiska och sociala förhållanden. Dessa sjukdomar ha endast gradvis försvunnit, medan i fråga om smittkopporna förändringen var ögonblicklig. Och vi se nu mycket väl anledningen därtill. Det är således alldeles visst och sant, att det finnes bevisande statistik angående vaccinationens nytta, och herr statsrådet visade oss också en annan äfvenledes fullt bevisande statistik.

Jag hade icke trott, att om denna fråga behöfde ordas i denna kammare, och jag hade därför icke tänkt här begära ordet, men då jag nu har det, ber jag att få tillägga, att det finnes ett skäl, som alldeles tydligt talar för bifall till den här föreslagna lilla ökningen i statsanslaget, hvilken, som vi hörde af herr statsrådet, hufvudsakligen behöfves för att kunna utbyta den humaniserade vaccinen mot den animala. Mot vaccinationens nytta kan endast en enda invändning med fog framställas, nämligen att fara förefinnes, att äfven ett annat smittämne öfverföres än det, som man vill öfverföra, och man har då framför allt tänkt på syfilis, men äfven på andra sjukdomar, såsom t. ex. tuberkulos. Denna rädsla har jag för min del alltid ansett vara ytterligt öfverdrifven, därför att inga bevis ha kunnat framdragas för att faran varit verklig. Man har nu emellertid ett fullt effektivt sätt att undgå denna fara, nämligen genom att använda animal vaccin. För framställande af vaccinen använder man då kalffvar, de kunna icke ha syfilis, och innan vaccinen utlämnas, undersöker man, om djuret möjligen är behäftadt med andra sjukdomar, såsom t. ex. tuberkulos.

Det synes mig därför, att alla skäl tala för att bevilja denna lilla anslagstillökning. Och jag ber herrarne icke vara blinda för den fara, som i krigstider kan komma att hota våra trupper. Det är ju alldeles uppenbart, att i krigstider faran för smittämnet utbredande skall vara särdeles stor. Och man hinner då icke, såsom herr Vahlquist också påvisade, företaga några revaccinationer. Då finnes icke tid därför. Det måste hafva skett förut. Sedan numera de värnpliktiges öfningstid blifvit så väsentligen utsträckt, kan också detta ske utan olägenhet.

Ang. revaccination af värnpliktiga.
(Forts.)

Ang. revaccination af värnpliktiga.

(Forts.)

Med den kortare öfningstid, som förut var bestämd, kunde det däremot icke utan svårighet äga rum.

Det föreligger således enligt min tanke inga skäl att, såsom statsutskottet gjort, yrka afslag å Kungl. Maj:ts proposition; och jag får därför hemställa om bifall till densamma.

Herr Sandquist: Vid flera tillfällen har vaccinationens vara eller icke vara dragits under debatt inom denna kammare. Och så har äfven skett i dag. Mig synes dock, att här endast är fråga om beviljande af ett större eller mindre anslag, och att det sålunda ej gäller att diskutera den frågan, huruvida vaccination öfver hufvud skall äga rum eller icke. De herrar, som helst se, att någon vaccination eller revaccination ej alls förekommer, borde därför enligt mitt förmenande väcka motion i den riktningen i stället för att, såsom nu skett, draga in i debatten ett spörsmål, som icke hör dit.

Det har vidare mer än en gång vid föregående tillfällen på mig gjort ett ganska pinsamt intryck att höra mycket tvärsäkra påståenden, att vaccinationen har bevisat sin fullkomliga vanmakt att skydda mot den ifrågavarande smittosamma sjukdomen. Jag har aldrig förnummit, att några verkliga skäl förebragts till styrkande däraf. Det har endast varit mycket säkra påståenden, att så förhåller sig. Och det synes mig, att de herrar, som drifva en sådan sats, kunna ådraga sig stort ansvar.

Jag har icke något yrkande att framställa. Jag har endast velat uttala min åsikt, gående i den riktning, att, då det för närvarande förhåller sig så, att vi i vårt land ha lagstadgad vaccination och äfven revaccination, vi väl äfven måste taga förhållandena sådana de äro. Och följaktligen borde denna fråga hafva behandlats såsom en anslagsfråga, utan att däri inblanda frågan om användningen af vaccination och revaccination eller icke.

Jag har, som sagdt, icke något yrkande att göra.

Herr Persson i Tällberg: Herr talman! Det är helt naturligt, att lekmannen måste känna sig ligga under i debatten, då det gäller en vetenskaplig fråga. Och jag skall icke heller gifva mig in på det området. Jag ber dock att få säga, att jag icke hör till ytterlighetsmänniskorna i förevarande fråga, utan snarare tvärtom. Men jag anhåller att få nämna för den siste ärade talaren, att det är icke anslagets belopp eller storlek, som det här gäller, utan här gäller det en principfråga, nämligen den, huruvida de värnpliktige skola revaccineras eller icke. Det är således icke det äskade anslagets storlek, som gjort, att statsutskottets majoritet har afstyrkt den kungl. propositionen, utan den omständigheten, att samma majoritet ansett, att någon revaccination i föreliggande fall icke skulle vara nödvändig.

Professor Wallis visade oss med statistiken, att vi kommit i ett mycket gynnsamt läge beträffande smittkoppor, och att denna sjukdom mer och mer aftagit i vårt land. Jag ber att få betona

just detta. Men bevisar detta nödvändigheten af revaccination? Det visar enligt min uppfattning tvärtom, att, när vi vaccinerat våra barn, vi äro skyddade för denna sjukdom. Jag drager den slutsatsen af hans uppgift. Och jag tror, att denna slutsats är så riktig, att man icke behöfver anses vara fåkunnig, om man yrkar bifall till statsutskottets förslag.

Ang. revaccination af värnpliktige.
(Forts.)

Jag ber att få erinra, att också år 1897 framlades ett förslag till förordning om revaccination och äskades ett anslag för detta ändamål, men då gällde det hela allmänheten under vissa åldrar. Och då framhölls äfven, huru stora faror skulle hota, om icke den föreslagna revaccinationen komme till stånd.

Riksdagen befanns emellertid icke villig att gå in på Kungl. Maj:ts förslag i det fallet, utan hade samma uppfattning som statsutskottet nu har, samt att det icke var anslaget storlek, som gjorde att man afstyrkte Kungl. Maj:ts proposition, utan själfva saken. Det var nämligen revaccinationen, som Riksdagen icke ville vara med på, och därför skref också Riksdagen i sin skrifvelse n:o 68: »att Riksdagen:

dels funnit Eders Kungl. Maj:ts förslag till förordning angående skyddskoppymningen i riket icke kunna bifallas;

dels ock på det sätt bifallit Eders Kungl. Maj:ts framställning om höjning af ifrågavarande anslag och ändring af dess titel, att, på det Eders Kungl. Maj:t måtte komma i tillfälle att låta bereda och tillhandahålla erforderlig mängd animal vaccin, anslaget till vaccinationens befrämjande höjts med 2,800 kr. etc.»

Man framkastade då samma farhågor, som man med mycket stort fog framkastar ännu, att genom användande af s. k. humaniserad lymfa smittosamma sjukdomar kunde öfverföras på friska. För att slippa undan dessa farhågor ville Riksdagen då, att Kungl. Maj:t skulle gå i författning om inrättandet af en anstalt, där animal vaccin skulle kunna beredas. Jag får verkligen säga, att jag trodde, att Kungl. Maj:t och medicinalstyrelsen ställt sig denna Riksdagens uttalade önskan till efterrättelse, ända tills jag fick läsa den nu föreliggande kungl. propositionen. Jag fick nämligen då se, att vederbörande hittills icke brytt sig om detta utan inköpt vaccin ifrån utlandet.

Anledningen, hvarför allmänheten fått en viss farhåga för att vaccinera till och med sina barn, är den, att man i så hög grad, ja, nästan uteslutande, använder s. k. humaniserad lymfa, och det har bevisats, att en hel del smittosamma sjukdomar på detta sätt blifvit öfverförda.

Det förefaller mig underligt, att, då Kungl. Maj:t har så klart för sig innebörden af denna viktiga fråga, Kungl. Maj:t icke går i författning om att iordningställa en sådan anstalt, som Riksdagen 1897 uttalade sig för. Det hette då, som sagdt, att en lika stor fara var å färde för allmänheten, som den fara, som nu ställes i utsikt för de värnpliktige. Det är därför att jag för min del funnit, att Kungl. Maj:t icke tycks fästa synnerligt stort afseende vid den här frågan under mellantiderna, som

Anq. revaccination af väpnpliktige.
(Forts.)

jag icke kunnat vara med om Kungl. Maj:ts nu föreliggande förslag. Men jag ber att få uttala min uppriktiga önskan och förhoppning om, att, huru än Riksdagen i dag fattar sitt beslut, Kungl. Maj:t och medicinalstyrelsen måtte gå i författning om inrättandet af en sådan anstalt. Ty det finnes medel därtill — öfver 30,000 kronor —, så att det mycket väl låter sig göra. När denna anstalt väl blifvit i ordning, tror jag, att Riksdagen skall visa sig mer benägen än nu att gå Kungl. Maj:ts förslag till mötes.

Herr talman, jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Wawrinsky i Saltsjöbaden: På det kammaren icke af den siste ärade talarens anförande må få den uppfattning, att medicinalstyrelsen icke ställt sig Riksdagens och Kungl. Maj:ts önsknings till efterrättelse, ber jag att få meddela skälen, hvarför icke någon animal vaccinanstalt ännu blifvit inrättad.

Såsom herrarne torde finna utaf den utredning, som lämnats i den kungl. propositionen, begick Riksdagen år 1897 ett misstag i fråga om den utredning, som då gjorts rörande kostnaderna för en animal vaccinanstalt. Riksdagen antog på grund af densamma, att endast 2,800 kronor erfordrades för detta ändamål, men den förbisåg därvid, att medicinalstyrelsen samtidigt föreslagit en hel del indragningar af nuvarande kostnader, hvilket gjorde att endast 2,800 kronors ökning i dåvarande anslaget behöfdes.

När Riksdagen emellertid afslog frågan om en ny organisation af vaccinationsväsendet i landet, förföll äfven frågan om dessa besparingar, och följaktligen blef resultatet, att de beviljade 2,800 kronorna icke på lång väg räckte till för upprättandet af den ifrågasatta vaccinanstalten, utan medicinalstyrelsen måste i stället anhålla hos Kungl. Maj:t att i stället få använda detta mindre anslag till inköp ifrån andra anstalter af den animala vaccin, som erfordrades.

Sedermera har medicinalstyrelsen utarbetat och till Kungl. Maj:t öfverlämnat ett förslag icke blott till en sådan anstalt, som af mig här berörts, utan äfven till en större anstalt, i hvilken den förstnämnda skulle komma att ingå. Detta förslag ligger för närvarande hos Kungl. Maj:t och torde väl förr eller senare komma på Riksdagens bord.

Det var endast denna upplysning jag ville lämna.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats afslutad, framställde herr talmannen propositioner dels på bifall till utskottets hemställan och dels på afslag därå och bifall i stället till den af herr C. Lundeberg med flera afgifna, vid förevarande punkt fogade reservationen; och förklarade herr talmannen sig anse den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Men som votering begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren med afslag å statsutskottets hemställan i åttonde punkten af utskottets förevarande utlåtande n:o 7 bifaller den af herr C. Lundeberg med flera afgifna, vid punkten fogade reservationen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets berörda hemställan.

Voteringen utföll med 87 ja, men 103 nej, i följd hvaraf kammaren bifallit utskottets hemställan.

Punkterna 9 och 10.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 11.

Lades till handlingarna.

Punkten 12.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Efter föredragning vidare af *punkten 13*, angående förvaltningsbidrag åt sjukkassor m. m., begärdes ordet af

Herr Österberg, som yttrade: Det synes mig, som om i punkt b) skulle föreligga ett fel. Det står nämligen där bland annat, att de för arbetares olycksfallsförsäkringssjukkassors bildande af satta belopp måtte för år 1904 få användas till utarbetande och offentliggörande genom försäkringsinspektörens försorg af årsredogörelse för sjukkasväsendet i riket.

Enligt den kungl. propositionen skulle ju detta uppdrag öfverlämnas åt riks-försäkringsanstalten. Såvidt meningen vore att följa den sålunda gifna anvisningen, borde ju ordet »försäkringsinspektörens» här utbytas mot »riks-försäkringsanstaltens».

Jag hemställer till utskottets ledamöter huruvida icke detta också är deras mening och att här således föreligger ett tryckfel.

Vidare anfördes ej. Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 14—20.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Ang. anslag till
ett nytt lung-
sots-sanato-
rium.

Häruppå föredrogs *punkten 21*, angående anslag till ett nytt lungsotssanatorium, därvid ordet på begäran lämnades till:

Herr Johansson i Mellbyn: Statsutskottet har beträffande det af mig begärda anslaget å 450,000 kronor till uppförande af ett nytt lungsotssanatorium ställt sig tvekande och såsom skäl för sin hemställan om afslag föreburit, bland annat, att endast en längre tids erfarenhet synes kunna lämna fullt tillförlitlig upplysning, huruvida de redan befintliga sanatorierna motsvara behofvet af dylika sjukvårdsinrättningar inom landet. Jag har emellertid i denna sak vänt mig till öfverläkarne vid dessa sanatorier, de i Österåsen, Hålahult och Hässleby inrättade, och dessa läkare hafva nu i dagarna tillsänt mig skrivelser, hvilka gå i helt annan riktning än statsutskottets utlåtande. Sålunda säger exempelvis öfverläkaren vid Hålahults sanatorium härom: »Behofvet af ytterligare ett folksanatorium och främst för de minst bemedlade, som Ni motionerat om, är *synnerligen stort*. Deras antal, som vänta därpå, bör, tror jag, räknas i tusenden. De vänta, med oro och ängslan för utgången, i förhoppningen att Eder motion måtte vinna framgång i Riksdagen, och i deras önsknings förena sig många, många andra», och äfven den ifrågavarande öfverläkaren förklarade sig däri instämma. I hufvudsakligen samma riktning yttra sig äfven de båda öfriga sanatorie-öfverläkarne.

Afvenså har jag erhållit upplysningar om antalet af de lungsotssjuka, hvilka vänta på plats vid dessa sanatorier, och detta antal har befunnits utgöra, under föregående år, ungefär 400 vid alla tre sanatorierna tillsammans. Dessa många ansökningar förorsaka naturligtvis, att de sökande få under mycket lång tid vänta på plats. Väntetiden har sålunda vanligast varit sex månader, men stundom också åtta, ja, till och med tolf månader, enligt de af sanatoriernas öfverläkare lämnade uppgifter. Under denna långa väntetid försämras patienterna så mycket, att de blifva olämpliga för sanatorievård, d. v. s. sjukdomen utbreder sig så långt, att de sjuka icke kunna mottagas, när de komma till sanatoriet.

Dessutom är den tid, som är bestämd för hvarje patients vårdande å sanatoriet, eller tre månader, alltför kort, enligt hvad läkarne säga, och icke heller är det möjligt att, då så många ansökningar ligga inne från sjuke, hvilka vänta att ju förr dess hellre bli intagna, i någon betydligare mån utsträcka denna tid för vistelsen å sanatoriet. Vid Österåsens sanatorium utskrefvos under förra året 211 patienter, däraf förbättrade 117; vid Hässleby sanatorium utskrefvos 261, af hvilka 182 voro förbättrade. Vid sanatoriet i Hålahult är de förbättrades antal bland de utskrifna uppgifvet till 71,6 procent, och det må man ju säga vara ett vackert resultat.

Såsom ett ytterligare skäl för sitt afstyrkande har utskottet anført, att landsting och kommuner borde bekosta äfven nu ifrågasvarande slag af sjukvård. Men härvidlag möter ju det hindret, att det blir aldeles för dyrt för ett ensamt län eller kommun att för sitt behof inrätta ett sanatorium, och det kan väl icke vara möjligt att ålägga dessa en så dyrbar sjukvård, hvars kostnader tillika skulle komma att drabba mera ojämnt. För resten, om detta slag af sjukvård skulle läggas ensamt på länen eller kommunerna i hela riket, så komme ju i alla fall kostnaderna att läggas på rikets samtliga skattskyldige.

Ang. anslag till ett nytt lung-sotssanatorium.
(Forts.)

Vidare har utskottet föreburet, att stora utgifter för sjuksjukvårdens befrämjande förestå under den närmaste framtiden. Ja, detta är ju riktigt, men icke behöfva väl fördenskill andra nödiga och nyttiga sjukvårdsförbättringar åsidosättas, och detta var väl ej heller afsedt i förslaget om ökad sinnessjukvård.

Kampen mot tuberkulosen — såsom lungnoten numera oftast benämnes — är ju jämförelsevis ny här i landet, men man får väl hoppas, att den så småningom arbetar sig framåt, och väl vore, om, när frågan nästa gång återkommer till Riksdagen, den finge röna ett större tillmötesgående.

Herr Österberg: Jag kan för min del icke annat än på det lifligaste instämma med dem, som önska, att ytterligare tillfälle till erhållande af sanatorievård utöfver den, som meddelas på de redan befintliga sanatorierna, måtte beredas de lungsjuke. I sammanhang härmed ber jag emellertid att få fästa uppmärksamheten på en sak, som förr eller senare måste fram, nämligen frågan huru man skall gå till väga för att åt de från sanatorierna såsom förbättrade utskrifna patienterna bereda hjälp och understöd, så att deras påbörjade konvalescens ostörd kan fortgå. Ty det är ett bevisadt faktum, att en hel mängd af dessa såsom förbättrade eller kanske till och med såsom friske utskrifna sanatoriepatienter, företrädesvis kroppsarbetare, sakna, då de komma ut från sanatoriet, tillgång att kunna försörja sig och sin familj under den tid, som erfordras för att återvinna fulla kroppskrafter. De nödgas följaktligen att omedelbart efter utskrifvandet från sanatoriet söka förskaffa sig arbete. Hafva de således varit fabriksarbetare, söka de sig naturligtvis tillbaka till den fabrik, där de förut haft anställning, och resultatet blir, att allt det goda, som vunnits genom sanatorievården, fullständigt spolieras. Inom en ganska nära framtid är personen i fråga återigen sjuk, och då på ett sätt, som omöjliggör hans återställande till hälsan. När man således bereder folk tillfälle till att erhålla sanatorievård, och resultatet af denna vård blifvit tillfredsställande, synes det mig följaktligen blifva nödvändigt, att man vidtager sådana åtgärder, att åtminstone en del — för att icke helst säga alla — de personer, som från ett sanatorium utskrifvas, också på ett eller annat sätt beredas en slags eftervård, så att de endast så småningom få vänja sig vid kroppsarbete igen och icke direkt från sanatoriet kastas

Ang. anslag till
ett nytt lung-
sotsanato-
rium.

(Forts.)

tillbaka till fabriken. Eljest är det fara värdt, att hvad som genom sanatoriebehandlingen vunnits för deras fysiska upprättelse går förloradt och de i stället gå en fysisk depravering till mötes, hvarigenom ju sanatorievården själfvallet icke skulle medföra den effekt, som man har rätt att fordra af densamma.

Jag har velat begagna detta tillfälle, som osökt erbjudit sig för mig att framhålla denna sak, och jag vill ännu en gång erinra därom, att sanatorievården icke får den effektivitet, som den bör äga, förrän man bereder de från sanatorierna utskrifna, som därpå äro i behof, pekuniärt understöd under den närmaste tiden, så att de kunna bliwa fullt friska och lämpliga för strängt kroppsarbete, innan de ägna sig åt sådant.

Jag har intet yrkande att framställa.

Herr Hammarskjöld: Jag vill endast yttra några ord. Hvarken inom utskottet eller inom Riksdagen lär det väl finnas någon annan mening i denna fråga än den, att det vore synnerligen önskvärdt, om sanatorievård kunde beredas alla dem, som därpå äro i behof. Men *en* sak är, att finna någonting vara önskvärdt, och en annan sak är att kunna utföra denna önskan. Såsom vi af betänkandet finna, har ju utskottet såsom sitt hufvudsakligaste skäl för sitt afstyrkande af bifall till motionen anfört, att staten måste åtaga sig ofantligt stora kostnader särskildt för en annan gren af sjukvården, nämligen sinnessjukvården. Då det ju dessutom för det närvarande icke finnes något särdeles stort öfverskott i statskassan, hvilket skulle kunna tagas i bruk för det af motionären afsedda ändamålet, så är det väl icke underligt, om Riksdagen vill betänka sig litet, innan den inlåter sig på ett så dyrbart företag som anläggandet af ett nytt lungotsanatorium.

Därjämte finnes det en annan sak att härvidlag taga hänsyn till. Meningen med inrättandet af sanatorier är ju icke endast den, att de patienter, som komma dit, skola där finna bot eller åtminstone förbättring i sin hälsa, utan också den, att genom dessa patienter, sedan de från sanatoriet utskrifvits, skall i allt vidare och vidare kretsar spridas kännedom om huru man äfven utanför sanatoriet skall kunna motarbeta tuberkulosen genom ett hygieniskt lefnadsätt, och detta är kanske den allra viktigaste uppgiften, som sanatorierna hafva. Då nu hvarje patient icke vårdas längre tid å sanatoriet än tre månader, och det således blir fyra uppsättningar sanatoriepatienter för hvarje år, så kommer därigenom ett ganska betydligt antal patienter att årligen utskrifvas, och vare sig dessa utskrifna äro friska och förbättrade eller de fortfarande äro sjuka, så hafva de dock fått kunskap om huru man skall kunna motarbeta sjukdomen, och denna kunskap kunna de ju sprida omkring i landet.

Under sådana förhållanden har utskottet icke kunnat anse, att det för närvarande föreläge något trängande behof af att be-

vilja medel till ett nytt sanatorium, utan hållit före, att man kunde därmed vänta åtminstone någon tid.

Jag ber alltså att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

Efter föredragning af *punkten 22*, angående understöd för *Ang. understöd för lupuspatienters behandling.* anförde:

Herr Hammarskjöld: Herr talman! Mina herrar! När jag inom utskottet vågade reservera mig mot det beslut, som utskottets majoritet fattade, så skedde detta under den fasta öfvertygelsen, att jag därmed skulle kunna befordra den sak, som jag ville hafva fram, nämligen en snar hjälp åt lupuspatienterna. Jag resonerade nämligen sålunda: Riksdagen skrifver så ofta till Kungl. Maj:t och anhåller om utredningar om likt och olik, att det nog icke är underligt, om Kungl. Maj:t, som icke har obegränsade arbetskrakter till sitt förfogande, ibland har litet svårt att hinna göra de utredningar, som begäras, inom så kort tid, som Riksdagen önskar. Och då tänkte jag särskildt, att denna fråga, som ju icke kan kallas stor, möjligen skulle komma att få gifva vika för någon större fråga, som fordrar snabbare behandling. Jag sade, att frågan icke är stor, den skulle till och med kunna kallas liten, om man jämför den med många andra, men det finnes en del människor, för hvilka denna fråga verkligen är stor, ja säkerligen störst af alla frågor, och det är lupuspatienterna själfva. För dem är det nog af mycket stort intresse och betydelse, om frågan blir uppskjuten ett år till. Det var för att förekomma detta uppskof, för att icke de omedlade lupuspatienterna skulle behöfva vänta ytterligare ett år på en hjälp, de så väl kunde behöfva, som jag afgaf reservationen.

Emellertid har man sedan för mig påpekat, att om Första Kammaren antog utskottets förslag, och denna kammare antog min reservation, så skulle det kunna vara möjligt, att någon gemensam votering icke kunde äga rum, och i följd däraf skulle min reservation komma att hafva den ledsamma verkan, att frågan för denna gång skulle helt och hållet förfalla. Naturligtvis vill jag på allt sätt undvika en så ledsam påföljd.

Dessutom har jag från mycket kompetent håll fått det meddelandet, att om begge kamrarne antaga statsutskottets förslag, har man all möjlig anledning att tro, att den begärda utredningen skall kunna föreligga färdig till nästa Riksdag. Och därjämte har man upplyst mig om, att Kungl. Maj:t icke alldeles saknar utvägar att i afvaktan härför i trängande fall bispringa sådana medellösa lupuspatienter, som därom framställa särskild begäran. Och jag föreställer mig, att det lifliga intresse, som inom Riksdagen visats för denna fråga, skall utgöra en ytterligare anledning för Kungl. Maj:t att begagna sig af den rätt, Kungl. Maj:t möjligen kan hafva att redan på förhand bringa en sådan hjälp.

Ang. understöd
för lupuspa-
tienters be-
handling.
(Forts.)

Under sådana förhållanden finner jag det naturligtvis vara både rätt och klokt, att jag icke alls håller på min reservation, utan anhåller jag att få afstå från densamma och yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Wallis: Då jag är motionär i ämnet, torde det tillåtas mig att säga några ord, och ber jag att få yrka afslag på min egen motion och i stället bifall till statsutskottets hemställan.

Min motion afsåg att skaffa tillfällig hjälp åt de för närvarande mest behöfvande lupuspatienterna, så att de skulle kunna få genomgå den behandling, som erfarenheten visat vara den bästa kända — en behandling som visat sig utmärkt till sina verkningar. Mitt förslag var ett palliativ, och anslagssummans storlek, som däri begärdes, stödde sig på den erfarenhet, som man redan hunnit samla angående detta tillfälliga behofs storlek. Summan var icke för stor, utan snarare för liten. Man kunde vänta, att behovet skulle visa sig vara större, än att det skulle kunna fullständigt tillfredsställas med denna summa.

Statsutskottet har emellertid sett frågan från en vidare synpunkt och därigenom kommit till ett resultat, som jag anser vara för frågans effektiva och slutgiltiga lösning synnerligen nyttigt. Utskottet har kommit till det resultatet, att en utredning bör verkställas, därför att det är ett statsändamål det här gäller, och från denna synpunkt hade äfven jag utgått. De skäl, statsutskottet anfört för denna sin åsikt, finner jag äfven fullt riktiga.

Statsutskottet begär en utredning angående behovets storlek, och att Kungl. Maj:t måtte snarast möjligt inkomma till Riksdagen med denna utredning, och samtidigt begäres, att Kungl. Maj:t skall anföra de villkor, som böra uppställas för understöds erhållande. Och i motiveringen lämnar statsutskottet Kungl. Maj:t en anvisning i detta hänseende, och icke heller mot denna anvisning har jag att anföra något som helst inkast. Det är naturligtvis endast genom en sådan utredning, som vi kunna hoppas att få frågan debatterad och framställd för oss i dess fulla utsträckning.

Då, såsom jag sade, en sådan utredning kommer att föra frågan in i ett mycket gynnsammare läge, än hvad jag vågat förutsätta, att man vid denna riksdag skulle kunna komma till, och då jag samtidigt anser mig hafva skäl för riktigheten af herr Hammarskjölds antagande, att Kungl. Maj:t likväl skulle, såsom hittills visat sig vara fallet, vara obetagen att redan nu lämna tillfällig hjälp åt de mest behöfvande sjuka, så finnes för mig icke något som helst skäl att icke yrka bifall till statsutskottets hemställan, hvarom jag nu ber att få anhålla.

Vidare yttrades ej. Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 23—27.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 28.

Ang. anordnande af inspektion för kalciumkarbid och acetylen.

Kungl. Maj:t hade föreslagit Riksdagen att, för anordnande af inspektion för kalciumkarbid och acetylen, på extra stat för år 1904 anvisa ett arvode åt en inspektör ett belopp af 5,000 kronor.

Utskottet hemställde, att Kungl. Maj:ts förevarande framställning måtte på det sätt bifallas, att Riksdagen, för anordnande af inspektion för kalciumkarbid och acetylen, på extra stat för år 1904 anvisade ett belopp af 3,000 kronor.

Vid punkten var fogad reservation af herrar *Chr. Lundeberg, P. Pehrson* i Törneryd, *I. Wijk*, friherre *J. T. Gripenstedt, F. E. Pettersson, K. E. Bohnstedt, J. A. Sjö, C. Persson* i Stallerhult, *A. Petersson* i Påboda, *S. O. Nylander, G. Odqvist* och *O. Emthén*, hvilka ansett, att Kungl. Maj:ts förevarande framställning bort af utskottet afstyrkas.

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, begärdes ordet af

Herr vice talmannen Pehrson som yttrade: Jag tillåter mig att, utan att för ögonblicket angifva några skäl, hemställa om afslag såväl å Kungl. Maj:ts framställning som å statsutskottets förslag.

Herr Månsson: Jag kunde icke riktigt uppfatta, hvad herr vice talmannen yttrade, men jag kan föreställa mig, att det var ett yrkande om afslag, eftersom han står såsom reservant. Det hade dock varit önskvärdt att få höra något skäl för detta afslagsyrkande, då i reservationen icke finnes något sådant angifvet.

Denna fråga synes mig vara en synnerligen viktig fråga, och då Kungl. Maj:t funnit sig föranlåten att framlägga densamma för Riksdagen och att meddela, att vi skola få en förordning angående anordnandet af dessa verk för acetylengas o. s. v., synes det mig, som om Riksdagen borde allvarligt se på denna sak.

För mig är frågan, såsom jag sade, af synnerlig vikt. Vi veta, att nu här i landet går åt för emellan 7 och 8 millioner kronor fotogen och andra belysningsämnen, som vi köpa utomlands. Och här vore ju meningen, att man skulle söka till hufvudsaklig del åstadkomma detta belysningsämne inom landet. Kunde så ske, kunde man få ett godt och vackert och därtill något billigare belysningsämne, så synes det mig, som om detta icke vore någon liten fråga, utan en fråga af synnerligen stort värde.

Härtill kommer, att det för oss, som bo på landet, icke finnes någon annan möjlighet att få fram ett godt och vackert och äfven billigt lyse än genom åstadkommande af dylik gasbelysning. Vi ha ju visserligen det elektriska ljuset, men det är icke många, som kunna åstadkomma detta. Det blir för dyrt. Det enda sät-

Ang. anordnande af inspektion för kalciumkarbid och acetylen.
(Forts.)

tet för oss på landet att få fram en belysning, som grundar sig på gas, är anordnande af acetylen- eller acetylenbelysning.

Nu har man emellertid hört, att det är ofantligt många faror och olyckor, som på många håll uppstått till följd af användningen af karbid och acetylen, och dessa olyckor hafva härledt sig dels från oförsiktighet vid användningen dels också från dålig konstruktion af dessa acetylenverk.

Det är i detta senare fall, synes mig, det är konstruktionen hos dessa acetylenverk, hvarå största vikten att få det rätt ordnad ligger. Då nämligen explosion inträffar, bli människor rädda och töras icke använda sådana verk. Långa tider förgå, innan man kommer sig före att ånyo försöka dem. Vidare har det visat sig, att vid de verk, vissa firmor konstruera, explosion aldrig inträffar, under det att vid andra verk explosion inträffar på otaligt många ställen. Detta visar, att explosionen beror på felaktig konstruktion hos gasverket. Hvilken bleck- eller plåtslagare som helst får utan ringaste kontroll försöka sig på tillverkning af dessa verk. Detta synes mig orimligt. Om konstruktionen å gasverket är felaktig och dålig, så att gasen strömmar ut och explosioner inträffa, innebär ju detta en fara, som man måste söka förekomma. Det är i sådant afseende Kungl. Maj:t velat meddela föreskrifter, om man ställer till Kungl. Maj:ts förfogande ett litet anslag för att öfverlämnas vare sig till yrkesinspektörer eller andra inspektörer som finnas, så att de kunna se till, att den förordning, som Kungl. Maj:t har under utarbetande, kommer att efterleivas och bli verksam.

Det är af dessa skäl som jag har ansett, att denna sak är af sådan vikt och af så stor nationell betydelse, att jag tycker Riksdagen icke borde släppa den ifrån sig, utan taga den under pröfning; och, herr talman, jag tillåter mig därför yrka bifall till statsutskottets förslag, sådant det föreligger.

Herr vice talmannen Pehrson: Kungl. Maj:t har af Riksdagen begärt ett anslag af 5,000 kronor för anställande af en inspektör, som skulle hålla inspektion öfver dels tillverkningen och dels förvarandet och transporten af kalciumkarbid och acetylen-gas. Vid pröfning af detta ärende inom statsutskottet ha, som herrarne finna, äfven de, som haft de allra största sympatier för Kungl. Maj:ts förslag, i alla fall dragit sig för att yrka rent bifall till detsamma. Jag undrar nu icke så mycket på det, och jag tror icke, att herrarne heller finna det underligt. Ty hemligheten ligger däri, att denna fråga, om någon, må anses vara outredd. Det är ju så, att Kungl. Maj:t säger själf, att en förordning för närvarande är under utarbetande, som skulle lämna rättsnöre för handhafvandet utaf dessa förment farliga ämnen. Men innan man har fått några närmare bestämmelser, som kunna ge någon ledning o. s. v., skall man först tillsätta en inspektion.

Det är den omständigheten, som jag anser vara en oegentlighet, och jag tror, att häri är att söka orsaken till det största motståndet inom statsutskottet vid ärendets behandling.

Jag anser vidare, att Kungl. Maj:ts förslag är i högst väsentlig mån försvagadt därigenom att de, som enligt hvad jag nyss nämnde inom utskottet mycket nitälskat för att kunna bifalla förslaget, icke vågat göra det i annan form än så, att de föreslagit, att 3,000 kronor skulle beviljas. Hvarför då icke lika gärna vänta till ett annat år, till dess vi åtminstone få se det förslag till förordning, som Kungl. Maj:t har tänkt sig, och så för öfrigt få ett litet rådrum att tänka på denna fråga. Ty det är väl icke många, som tänkt sig behöfva införa en sådan inspektion, som det nu är fråga om.

På dessa i korthet anförda skäl hemställer jag, herr talman, om afslag på såväl Kungl. Maj:ts som utskottets förslag.

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet Westring: Då Första Kammaren redan afslagit framställningen om beviljande af det här ifrågavarande anslaget, hade jag icke tänkt yttra mig i frågan. Men på grund af de bägge föregående talarnes anföranden anser jag det vara min skyldighet att nu något närmare framhålla de skäl, som föranlett Kungl. Maj:t att framkomma med sitt förslag. Den tillverkning, om hvilken här är fråga, är ganska ny här i landet. Men den har fort nog tagit ett rätt stort uppsving. Det har då visat sig, att med den äro förbundna vissa faror för person och egendom. Helt naturligt har det därför varit en angelägenhet för Kungl. Maj:t att taga i öfvervägande, huruvida icke några åtgärder behöfde vidtagas för att om möjligt förebygga eller inskränka dessa faror.

Innan jag går vidare, skall jag anhålla att få något närmare redogöra för, hvari dessa faror bestå. Kalciumkarbid är en sammansättning af kol och kalk. Den är i och för sig icke farlig. Den tål stötar, den antändes icke därigenom att den kommer i beröring med ljus, men så snart den kommer i beröring med vatten, utvecklas ifrån detta ämne en gas, acetylgasen, hvilken är brännbar. Det är just denna egenskap hos acetylenen, som gör dess värde. Ty härigenom kan man mycket lätt producera en gas — acetylgas — som användes till belysning eller uppvärmning på samma sätt som den vanliga stenkolsgasen. Men denna gas är i hög grad explosiv, så snart den kommer i beröring med luften, om den blandas på visst sätt. Det gäller då att förekomma de faror, som häraf uppstå.

Beträffande då först kalciumkarbiden, så är det af vikt, att den förvaras — vare sig i förråd eller då den försändes — på sådant sätt, att den icke kommer i beröring med vatten, ty då utvecklas denna farliga gas, som vid antändning exploderar.

Acetylgasutvecklingen åter verkställes genom särskilda så kallade acetylgasverk, som tillverkas på ganska många ställen i landet. Dessa verk kunna vara af högst olika storlek. De kunna

Ang. anordnande af inspektion för kalciumkarbid och acetylen.
(Forts.)

Ang. anordnande af inspektion för kalciumkarbid och acetylen.

(Forts.)

vara inrättade så, att de tjäna till upplysning inom en kommun eller en fabrik, men också vara af så små dimensioner, att de tjäna endast till mindre hushåll. De finna således en stor utbredning, och man kan icke förutsätta hos dem, som använda dem, att de alltid förstå de faror, som äro förenade med användningen. Men icke blott användningen är farlig. Det är äfven så, att de äro ganska enkla att tillverka och, som den förste talaren sade, hvarje handtverkare anser sig kunna åstadkomma ett sådant här acetylengasverk. Men det har visat sig, att en stor mängd af dessa handtverkare naturligtvis icke förstå att iakttaga de försiktighetsmått, som äro nödvändiga, för att gasverken icke i användningen skola bli farliga. Om nu ett sådant felaktigt verk användes eller om — låt vara att det är rätt konstrueradt — det icke skötes behörigt, händer ytterst lätt, att litet gas kommer ut, och kommer man då in med ljus — det luktar illa och man skall undersöka hur det förhåller sig — då inträffar explosion. Detta är icke endast teorier. Erfarenheten har bestyrkt det till fullo.

Med anledning af de faror, som sålunda yppats, hafva också öfver nästan hela Europa antagits lagar, som afse att bereda ett skydd mot dessa faror.

Äfven i vårt land har det visat sig, att explosioner inträffat. Under åren 1900 och 1901 inträffade hvardera året fem sådana explosioner af ganska stor betydelse, och under år 1902 var antalet af de större acetylengasexplosionerna åtta, därvid två människor dödades och flere skadades. Det var således rätt förklarligt, att man inom civildepartementet tog initiativ till en författning i ämnet. Denna författning skulle afse bestämmelser angående kalciumkarbid, i det att föreskrifter skulle lämnas därom, att den skulle förvaras så, att den icke kunde komma i beröring med vatten. Vidare skulle där förekomma bestämmelser angående acetylenproduktionen. Acetylenen skulle enligt förslaget icke få tillverkas annat än i gasverk, som hade fullt betryggande konstruktion och som vore uppställda i lägenheter så beskaffade, att anledning till eldfara där ej lätt uppkomme och att, om sådan ändock inträffade, den icke skulle medföra svårare eller mera omfattande verkningar. Det skulle jämväl föreskrivas, att acetylenverks skötsel skulle anförtros endast åt ordentlig och skötsam person. Det författningsförslag, som jag nu antydt, var i själfva verket utarbetadt redan på våren förra året, således innan jag tillträdde chefskapet för departementet. Anledningen, hvarför författningen icke utkommit, har varit den, att man funnit, att det för att göra den effektiv var nödigt att tillsätta en inspektör, som skulle hafva uppsikt öfver att stadgandena efterlefdes. Hans uppdrag är i den kungl. propositionen angifven så, att han skulle hafva uppsikt öfver alla förråd af karbid, där en viss kvantitet sådan vara förvarades, öfver alla lokaler, där acetylenverk hålles till salu eller där acetylenverk af en viss storlek eljest finnes uppställt. Därjämte skulle det tillkomma inspektionen att godkänna emballage för karbid, att profva och godkänna olika typer

och konstruktioner af acetylenverk, att meddela anvisningar om sättet för ett acetylenverks handhafvande och de försiktighetsmått, som därvid äro att iakttaga, att meddela närmare föreskrifter om de försök med komprimerad acetylen, som må för vetenskapliga ändamål verkställas, samt att för egen del föra förteckning öfver alla anmälningar om inrättande af karbidförråd och anläggande af acetylenverk.

Ang. anordnande af inspektion för kalciumkarbid och acetylen.

(Forts.)

För att en sådan inspektör skulle kunna tillsättas, var det emellertid nödvändigt att erhålla penningar till hans aflöning, och det är detta, som har föranlett, att författningens utfärdande måst uppskjutas i afbidan och förhoppning på att Riksdagen skulle bevilja medel härtill.

Det har således icke, såsom herr vice talmannen yttrade, varit meningen att först införa inspektionen och sedan komma med författningen, utan det förhåller sig så, att möjligheten att få en inspektör är en förutsättning för att författningen skall komma till stånd, och därför har Kungl. Maj:t måst begära anslag till en inspektör, innan Kungl. Maj:t kunde utfärda författningen. Detta är också antydt i den kungl. propositionen, och där är redogörelse lämnad för det hufvudsakliga af hvad författningen skulle innehålla. Detaljerna hade man icke trott, att det skulle vara nödvändigt att meddela, men jag har emellertid förslaget här, ifall någon önskar se det — det är dock icke definitivt i denna form.

Vill man således hafva till stånd en författning, som söker att förebygga farorna vid den ifrågavarande tillverkningen, synes det mig, att det är nödigt att bevilja anslag till en inspektör. Jag vet icke, hur författningen eljest skall kunna tillkomma, ty utan uppsikt öfver dess efterlefnad läser den icke komma att göra tillbörlig verkan.

Jag vill slutligen nämna, att det just är tillverkarne af acetylenverksverk, som mycket ifrigt uttalat sig för att en sådan författning och en sådan inspektion skulle komma till stånd. De inse nämligen mycket väl, att då man allt emellan i tidningarna får läsa, att explosioner af acetylenverksverk ägt rum, häraf hos allmänheten alstras den föreställningen, att dessa verk äro så farliga, att man icke bör använda dem, och därigenom minskas naturligtvis användningen af detta nya ljusämne. Detta är ju emellertid, såsom en föregående talare antydde, icke utan olägenhet. I denna gas hafva vi ett ämne, som kan fabriceras inom landet och ersätta andra varor, som måste införas utifrån. Om man således vidtager åtgärder i föreslaget syfte, så är det icke nog med att man gör anstalter till skyddande af människors lif och hälsa samt egendom, man gifver därigenom äfven ett stöd åt en inhemsk näring, som vill arbeta sig fram och få sina fabriker igenom till utbyte mot andra produkter, som vi nu måste importera. Äfven denna synpunkt är icke utan sin stora vikt.

Herr Bergström: Herr talman! Mina herrar! Jag erkänner mycket villigt, att här i landet behöfves en inspektion

Ang. anordnande af inspektion för kalciumkarbid och acetylen.

(Forts.)

för kalciumkarbid och acetylen, men i likhet med herr vice talmannen finner jag frågan om denna inspektion föreligga i ett synnerligen outredt skick, så som herr civilministern nu presenterat densamma för Riksdagen. Det värsta är emellertid, att den utredning, som förelegat i civildepartementet, icke har in extenso förelagts Riksdagen, hvilket enligt min mening varit föredragandens oafvisliga skyldighet att göra. När förslag af dylik art utarbetats och myndigheter afgifvit utlåtanden öfver dem, och när Riksdagen, den ena statsmakten, skall fatta beslut uti ett ämne, som så nära berör den fråga, beträffande hvilken författningsförslaget utarbetats, hade Riksdagen haft rätt att begära att få se författningsförslaget fullständigt liksom utlåtandena angående densamma. Det är alldeles för sent, när herr civilministern nu kommer och säger, att han »har författningsförslaget här, om någon önskar se det».

Men det är icke nog med detta. Jag har en ännu gravare anmärkning med afseende å behandlingen af detta ärende. Det förekommer i statsverkspropositionen en passus, som i mycket hög grad förvånat mig och säkert många andra af kammarens ledamöter, den passus, där herr civilministern låter förstå, att Kungl. Maj:t ämnar på egen hand utfärda denna författning. Om jag har förstått statsutskottets modesta uttryck rätt, har utskottet icke gillat denna herr civilministerns mening om regeringens befogenhet att ensam lagstifta på detta område. Jag hade verkligen trott, att det omsider skulle bli ett slut på detta guerillakrig från regeringens och enkannerligen från våra civilministrars sida gentemot Riksdagens medbestämmanderätt i afseende på viktiga frågor på det industriella och det socialpolitiska området, där en alldeles ny lagstiftning behöfves. Riksdagen har vid så ofantligt många tillfällen, då Kungl. Maj:t kommit med ett förslag till en *förordning*, sagt ifrån, att Riksdagen vill vara med och *lagstifta* om dessa ämnen, att detta bort gifva anledning till ett annat förfaringssätt och ännu mera anledning att draga i betänkande att alldeles negligera Riksdagen.

Då nu emellertid herr statsrådet i sitt anförande sagt, att, innan Riksdagen fattat beslut angående anslag till dylik inspektion, någon författning i ämnet icke kan utkomma, anser jag, att vi nu genom att här i Andra Kammaren, liksom Första Kammaren redan gjort, afslå den kungl. propositionen böra tillförsäkra oss, att nästa riksdag, när herr statsrådet kommer tillbaka med anslagsfrågan, äfven frågan om författningsförslaget kommer att föreläggas Riksdagen.

På dessa formella såväl som reella skäl tillåter jag mig yrka rent afslag på framställningen.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats afslutad samt herr talmannen framställt propositioner å de därunder gjorda yrkandena, afslog kammaren utskottets hemställan och Kungl. Maj:ts i ärendet gjorda framställning.

Som tiden nu var långt framskriden, beslöt kammaren på hemställan af herr talmannen att uppskjuta den vidare handläggningen af förevarande utlåtande till kl. 7 e. m., då detta sammanträde enligt utfärdadt anslag komme att fortsättas.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 3.55 e. m.

In fidem:

Herman Palmgren.
